
KOLMIULOTTEINEN PINTA JA MUOTO
TEKSTIILIKORUSSA

Taiteellinen prosessi

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminta

Visamäki, kevät 2016

Alexandra Lindqvist

VISAMÄKI

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Terapeuttinen ohjaustoiminta

Tekijä	Alexandra Lindqvist	Vuosi 2016
Työn nimi	Kolmiulotteinen pinta ja muoto tekstiilikorussa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö koostui luovasta ja kokeilevasta käsityöprosessista, jossa valmistettiin sarja kaulakoruja kierrätyskankaista. Prosessin aikana tutkittiin eri tapoja työstää kankaita kolmiulotteisiksi muodoiksi, joita voi käyttää korumuotoilussa. Apuna suunnittelussa käytettiin laserleikkuutta ja tutkittiin myös sen soveltuvuutta kangaskorujen valmistukseen. Opinnäytetyön taustana oli tekijän kiinnostus korutaidetta ja erityisesti tekstiilikoruja kohtaan. Työelämäyhteytenä toimi tekijän oma korualan yritys, ja tarkoituksena oli kehittää tekstiilintyöstötekniikoita, joita tekijä voisi hyödyntää yritystoiminnassaan sekä mahdollisessa tulevassa ohjaajan työssä. Työn tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa 4–7 taidekorua eri tekniikoita käyttäen sekä kehittää näistä sarjatuotantoon sopivia käyttökoruja.

Opinnäytetyö ammensi taustatietoa korun historiasta ja nykypäivästä sekä korutaiteesta ja sen erityispiirteistä. Inspiraatiota haettiin muiden korutaiteilijoiden töistä, materiaalin tarjoamista mahdollisuuksista, erilaisista pinnoista ja muodoista sekä kankaan manipuloinnista. Inspiraatiokuvia kerättiin Pinterest-taululle ja työskentelystä pidettiin kuvapäiväkirjaa ja kirjoitettiin blogia. Opinnäytetyö oli jatkoa tekijän pitkään jatkuneelle työlle, jossa hän oli kehittänyt omaa tapaa käsitellä kankaat korumateriaaliksi sopiviksi. Työskentelyn tueksi tutustuttiin luovan prosessin teoriaan ja sille ominaiseen flow-tilaan.

Prosessin aikana selvitettiin, miten kierrätyskankaita voi käyttää taidekorujen materiaalina ja miten niistä voi rakentaa kolmiulotteisia pintoja ja muotoja. Tuloksena syntyi neljä kaulakoruja, joista kaksi valittiin mukaan Suomen käsityön museon ja Tyyne-Kerttu Virkki-säätiön järjestämään Pinnalla-yhteisnäyttelyyn. Prosessin ansiosta tekijän korusuunnittelu kehittyi ja perehtyminen laserleikkuuseen toi hänelle kokonaan uuden työkalun korujen valmistukseen.

Avainsanat korutaide, tekstiilikoru, luova prosessi, laserleikkuu

Sivut 43 s.

VISAMÄKI

Degree Programme in Crafts and Recreation

Therapeutic Crafts and Recreation

Author	Alexandra Lindqvist	Year 2016
Subject of Bachelor's thesis	Three-dimensional structure and form in fabric jewelry	

ABSTRACT

The thesis consisted of a creative and experimental craft process during which a series of necklaces was made using recycled fabrics. The thesis examined different techniques of shaping fabrics into three-dimensional forms that can be used in jewelry designs. The suitability of laser cutting in manufacturing fabric jewelry was also examined. The background of the thesis was the author's interest in jewelry art and especially fabric jewelry. The purpose of the thesis was to develop shaping techniques for fabric that the author could use in her jewelry business and in potential future work as an instructor. The aim of the thesis was to design and manufacture 4–7 pieces of art jewelry using different techniques and develop them into every day jewelry suitable for serial production.

The thesis drew background information from the history and present-day of jewelry as well as jewelry art and its special characteristics. Other jewelry artists' work, the possibilities offered by the material, different structures and shapes and fabric manipulation all worked as sources of inspiration. Inspirational pictures were gathered on a Pinterest board and during the process a picture diary was held as well as a blog. The thesis was a continuation of the author's earlier work in developing her own technique of treating fabrics suitable for jewelry material. To support the working process, theory of the creative process and the flow experience was explored.

The thesis examined how recycled fabrics can be used as material for art jewelry and how to build three-dimensional structures and forms using this material. As a result, four necklaces were made, two of which were chosen to be a part of the Pinnalla exhibition, organized by the Craft Museum of Finland and the Tyyne-Kerttu Virkki foundation. The thesis process developed the author's jewelry design and by exploring the art of laser cutting she gained a new tool for manufacturing jewelry.

Keywords jewelry art, textile jewelry, creative process, laser cutting

Pages 43 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -MENETELMÄT.....	2
3	KORU TAITEEN ILMAISUKEINONA	2
3.1	Suomen koruhistoria	2
3.1.1	Rautakausi ja keskiaika	2
3.1.2	Renessanssi, barokki ja rokokoo	3
3.1.3	Kustavilainen tyyli.....	4
3.1.4	Empiren ja biedermeierin aikakausi	4
3.1.5	1800-luvun kertaustyyli.....	5
3.2	Nykypäivän koru ja korutaide	6
3.2.1	Korutaide ja keho	7
3.2.2	Materiaalit ja tekniikat.....	8
3.2.3	Tekstiili korumateriaalina.....	10
4	LUOVA PROSESSI.....	14
5	KIERRÄTYSKANKAISTA KORUIKSI - OMA TAITEELLINEN PROSESSI....	16
5.1	Materiaalit ja tekniikat	16
5.2	Suunnitteluprosessi.....	17
5.3	Prosessin tuotokset	19
5.3.1	Sparkle.....	20
5.3.2	Colibri.....	25
5.3.3	Be my Valentine	31
5.3.4	Coral	35
5.4	Pinnalla-näyttely.....	38
6	TULOKSET	39
6.1	Kolmiulotteisten pintojen ja muotojen luominen kierrätyskankaista.....	39
6.2	Kierrätyskankaiden soveltuvuus korumateriaaliksi	39
6.3	Unikkeista taidekoruista sarjatuotantoon sopivia korumalleja	40
7	POHDINTA.....	40
	LÄHTEET	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on kolmiulotteinen pinta ja muoto tekstiilikorussa. Olen toiminut korualan yrittäjänä reilut kuusi vuotta ja myös ohjaustoiminnan opintojeni aikana, sekä harjoittelujaksojen muodossa että koulun ohella, kehittänyt omaa korualan yritystäni. Valmistuin jalometallialan artesaaniksi vuonna 2009 ja alkuun käytinkin päämateriaaleina lähinnä jalometalleja, kuten hopeaa ja kultaa, mutta ohjaustoiminnan opintojen ansiosta kierrätyskankaat ovat tulleet mukaan. Olen kehittänyt omaa tapaa käsitellä kankaat niin, että ne sopivat tähän tarkoitukseen. Tämän opinnäytetyön avulla jatkan tätä kehittämistyötä ja tutkin eri tapoja työstää kankaita kolmiulotteisiksi muodoiksi, joita voi käyttää korumuotoilussa. Tämä kehittämistyö auttaa minua yritystoiminnassani eteenpäin ja antaa samalla myös uuden menetelmän ohjaajan työkalupakkiini.

Lähestyn aihetta luovan ja kokeilevan käsityöprosessin avulla, jossa tutkin kierrätyskankaiden tarjoamia mahdollisuuksia ja rajoituksia korusuunnittelussa. Kolmiulotteisuus on tärkeä osa muotokieltäni ja kankaiden pehmeys tuo tähän hieman haastetta. Apuna suunnittelussa käytän laserleikkuutta ja tutkin myös sen soveltuvuutta kangaskorujen valmistukseen. Laserleikkuu on minulle suhteellisen uusi tekniikka mutta se antaa korusuunnittelulle paljon uusia mahdollisuuksia, joita haluan tutkia. Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella ja valmistaa 4–7 taidekorua eri tekniikoita käyttäen sekä kehittää näistä sarjatuotantoon sopivia käyttökoruja. Tavoitteena on myöhemmin pitää näyttely opinnäytetyöprosessin aikana syntyneistä teoksista, mutta tämä osuus ei kuulu itse opinnäytetyöhön.

Ohjaustoiminnan opinnoissa kartuttamani laaja käsityöosaaminen näkyy korutuotannossani uusina materiaaleina ja työstötekniikoina. Eri käsityömenetelmien osaaminen kannustaa materiaalien ennakkoluulottomaan yhdistämiseen sekä uusien käyttökohteiden etsimiseen vanhoille, tutuille materiaaleille. Minulle ominaisin tapa ilmaista itseäni on korujen avulla ja opintoni Hamk:in ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa on tuonut tähän uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia. Tämän opinnäytetyön avulla kehitän ammattitaitoani koruntekijänä ja samalla menetelmäosaamistani mahdollista tulevaa ohjaajan työtä varten.

Seuraavassa luvussa esittelen opinnäytetyön tutkimuskysymykset sekä -menetelmät tarkemmin. Työn tietoperustana on korun historia ja nykypäivä mukaan lukien korutaide ja sen erityispiirteitä, joita esittelen luvussa kolme. Samassa luvussa esittelen muiden korutaiteilijoiden töitä ja minua inspiroineita tekstiilikoruntekijöitä. Itse työskentelyprosessin taustateorianä toimivat luovuustutkimus ja luovan prosessin edellytykset sekä sille ominainen, ja Mihaly Csikszentmihalyi määrittelemä, flow-tila. Näitä esittelen luvussa neljä. Viides luku on varattu omalle luovalle käsityöprosessilleni, jossa kerroin työskentelytavoistani sekä esittelen prosessin aikana syntyvät teokset. Kuudennessa luvussa käyn tulokset läpi ja viimeisessä, seitsemännessä luvussa, pohdin koko opinnäytetyöprosessia, sen onnistumisia ja epäonnistumisia.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -MENETELMÄT

Kankaiden pehmeys tuo haastetta kolmiulotteisten muotojen rakentamiseen. Opinnäytetyössä tutkitaankin, miten ja millä tekniikoilla saadaan kankaan pehmeystä huolimatta luotua kestäviä ja mielenkiintoisia pintoja ja muotoja, joissa kolmiulotteisuus on vahvasti läsnä. Kankaita työstäessä koiruiksi myös niiden purkautuminen tuo haastetta, johon etsitään ratkaisua. Opinnäytetyössä keskitytään uniikkikorujen suunnitteluun ja valmistukseen mutta pohditaan myös miten luovan prosessin aikana tehtyjä havaintoja ja saatuja tuloksia voidaan hyödyntää korujen sarjatuotannossa. Opinnäytetyön keskeisiä kysymyksiä ovat seuraavat:

- Millä tekniikoilla kierrätyskankaista voi luoda kolmiulotteisia pintoja ja muotoja?
- Miten kierrätyskankaita voi käyttää taidekorujen materiaalina?
- Miten uniikeista taidekoruista voi kehittää sarjatuotantoon sopivia koru-malleja?

Vastauksia tutkimuskysymyksiin haetaan luovan ja kokeilevan käsityöprosessin avulla. Prosessin aikana tehdyistä havainnoista ja kokemuksista tehdään muistiinpanoja ja työskentelyä taltioidaan valokuvaamalla. Inspiraatiota haetaan materiaalin tarjoamista mahdollisuuksista, erilaisista pinnoista ja muodoista, muiden taiteilijoiden töistä sekä kankaan manipuloinnista. Inspiraatiokuvia kerätään Pinterest-työkalulle ja prosessin aikana syntyneistä tuotoksista kirjoitetaan blogia.

3 KORU TAITEEN ILMAISUKEINONA

Jotta ymmärtäisi, mistä nykypäivän koru on saanut muotonsa, täytyy katsoa historiaan. Ihmisellä on synnynnäinen tarve koristautua ja koruja onkin käytetty kautta aikojen. Tässä luvussa tarkastellaan korun historiaa, varsinkin suomalaisen korun historiaa, rautakaudelta aina tähän päivään saakka. Tutustutaan myös korutaiteen syntyyn ja kasvuun nykypäivän taidemuodoksi.

3.1 Suomen koruhistoria

3.1.1 Rautakausi ja keskiaika

Ensimmäiset kultasepät tavattiin Suomessa jo esihistoriallisena aikana. Nämä rautakauden ammattilaiset valmistivat aseiden lisäksi isännilleen koristeita, joissa näkyi jo itsenäisen suunnittelun piirteitä. Nykyajan Kalevala Korun valmistamat jäljennökset ja niiden suosio kertovat rautakautisten korujen ajattomuudesta. (Tillander-Godenhielm 2012, 12.)

Keskiajan ankarat ammattikuntasäännöt ja -määräykset vaikuttivat kultaseppien työhön. Hansa-kaupungeista Turkuun tulleet varhaiset käsityöläiset taas toivat mukanaan saksalaisen laadun ja tarkkuuden. Nämä vaikutukset hieman hälveni kun suuri joukko oppipoikia ja kisällejä myöhemmin lähtivät länteen Euroopan suuriin kaupunkeihin hakemaan oppia. Erityisesti

Ruotsin hovin ansiosta Suomeenkin rantautui 1500–1700-luvuilla Länsi-Euroopan hienostuneita tyylejä. (Tillander-Godenhielm 2012, 12.)

Tärkeä vaikuttaja oli vuosina 1556–1563 Suomea hallinnut Juhana Herttua, joka piti hoviaan Turun linnassa. Hänen vaimonsa, Katariina Jagellonican äiti oli Milanon herttuan tytär ja hänen mukanaan Italian renessanssin mahtava perintö saapui Suomeen. Ruotsin mahtavuuden aikana myös suomalaiset olivat löytäneet tiensä Keski-Eurooppaan ja Prahan aarekammioihin. Täältä löytyneet taide-esineet kulkeutuivat maamme kartanoihin ja antoivat vaikutteita uuden sukupolven taidekäsityöläisille. (Tillander-Godenhielm 2012, 12.)

3.1.2 Renessanssi, barokki ja rokokoo

Suomessa on nykypäiviin asti säilynyt vain vähän renessanssin- ja barokinaikaisia koruja (1560–1660 ja 1660–1720). Jonkinlainen kuva renessanssin koruista ja niiden kantotavoista saadaan ajan muotokuvien avulla. Renessanssin aikaan suosittuja koruja olivat kookkaat ja arvoasemaa korostavat käädyt, vitjat, vyöt ja riipukset. Ihmisten arvostus perustui pitkälti ulkonäköön ja kykyyn näyttää varallisuuttaan, joten korujen merkitys korostui ja myös miehet käyttivät koruja, kuten koristeellisia voitä, vitjoja ja päähinekoruja. Siihen aikaan käytettiinkin paljon päähineitä ja hiuskorut olivat suosiossa. Lisäksi erilaiset hajusterasiat ja muut korunomaiset pienesineet olivat käytössä. Renessanssin ajoilta on Suomessa nykypäiviin asti säilynyt eniten sormuksia, jotka ovat pääasiassa hopeasta tai kullatusta metallista valmistettuja sinetti- tai kuvasormuksia. Niitä käyttivät ylempään luokan lisäksi talonpojat. (Fagerström 2012, 24–26.)

Varhaisrokokoon ja rokokoon ajalta 1720–1775 säilyneistä koruista voi päätellä, että käytössä oli sormuksia, korvakoruja, rintaneuloja, helmikoruja, kaula- ja rannekoruja sekä erilaisia koristeellisia pienesineitä. Rokokoon aikana korusetit, jossa kaula- ja rannekorut olivat samankaltaiset, tulivat muotiin. Varsinkin 1750-luvulta lähtien kaulakorut yleistyivät kun vuosisadan alun muodissa niitä ei vielä näkynyt. Suosittuja olivat samettiset, tiukasti ylös kaulalle sidotut pannat, joita saatettiin koristella esimerkiksi ruusukkeen muotoisella korulla. Rokokoo-ajan hiusmuoti, jossa hiukset kammattiin pois korvilta, vaikutti näyttävien korvakorujen yleistymiseen. Suosittu malli oli girandole, jossa lehtimäisestä rungosta roikkui kolme pisaramaista kiveä. Tätä mallia käytettiin myös rintakoruiissa. Näyttävät kivet olivat isossa roolissa rokokoomuodin koruissa. Koruissa oli usein myös irrotettavia osia, joiden ansiosta korua pystyttiin itse muokkaamaan erimittaiseksi ja –näköiseksi tai korun funktiota pystyttiin muuttamaan. Tähän aikaan koruja ei vielä leimattu, joten valmistajan ja valmistuspaikan tunnistaminen on vaikeaa. (Fagerström 2012, 26–34.)

3.1.3 Kustavilainen tyyli

1700-luvun suuri vaikuttaja oli Ranskan hovi Versaillesssa. Ruotsin kuningas Kustaa III oli intohimoinen usklassisisti ja tämä tarttui ruotsalaisiin käsityöläisiin kustavilaisena tyylinä. Tämä tyyli näkyi kaikilla taiteen aloilla ja sen suosio säilyi koko seuraavan vuosisadan ajan. (Tillander-Godenhelm 2012, 12.) Vuosina 1713–1721 Suomea vaivasi Venäläisen ylivallan aika, ns. Isoviha. Tämä hidasti uusien tapojen ja muotivirtausten tuloa ja täällä kultasepäntyö alkoi elpyä vasta 1740-luvulla. Suomalaisessa korumuodissa kustavilaisuus alkoi kunnolla näkyä vasta 1780-luvun alusta. Muutos tapahtui hitaasti ja rokokoo-aikaiset korumuodot kulkivat edelleen mukana. Näyttävät kampaukset nousivat keskeiseen asemaan ja niitä koristeltiin erilaisilla hiuskoruilla. Korukivillä oli edelleen hallitseva asema. Vuonna 1787 leimausvelvollisuus laajennettiin koskemaan myös pienesineitä ja koruja, jonka ansiosta korujen alkuperää on helpompi selvittää. (Fagerström 2012, 26, 34.)

3.1.4 Empiren ja biedermeierin aikakausi

1800-luvun alussa empiretyyli rantautui suomalaiseen korumuotiin ja pysyi vahvana aina 1820-luvun lopulle asti. Empiretyylille tyypillistä oli geometristen kuvioden käyttö ja muodon selkeys. Inspiraatiota pukeutumiseen haettiin antiikista ja avokaulaiset ja lyhythihaiset vaatteet antoivat tilaa koruille. Suosituimmat olivat suuret, riippuvat korvakorut, joiden yleisin malli oli eri tavoin koristettu rengas. Koristeena käytettiin filigraaniornamenteja sekä värillisiä korukiviä. Empiren aikana kullanhoito oli muodissa ja korumetallina käytettiin melkein yksinomaan kultaa. Välillä myös kivet korvattiin kullalla, johon tehtiin jalokivihiontaa jäljitteleviä fasetteja. Korvakorujen lisäksi käytettiin väljästi roikkuvia kaulakoruja ja medaljonkeja. Empiren aikana käytettiin myös sormuksia ja suosittu sormusmalli oli tasaleveä, ohuesta kultalevystä tehty ja ilman kiviä. Kultakorujen käyttö ei ollut enää säätyläisten ja porvareiden yksinoikeus vaan myös talonpojat alkoivat käyttää kultasormuksia vihkisormuksina. (Fagerström 2012, 35–36.)

1820-luvun lopussa empire vaihtui biedermeieriin, mikä näkyi myös korumuodissa. Empiren yksinkertaiset linjat antoivat tilaa romanttisemmalle ja moninaisemmalle biedermeier-tyylille. Biedermeierkoruissa pyrittiin usein reliefimäiseen vaikutelmaan ja niissä käytettiin paljon kukka- ja lehtinauhjoja. Värilliset kivet olivat suosiossa, kuten myös kulta. Hopeaa ei käytetty korumateriaalina mutta sen sijaan punottiin paljon koruja hiuksista. Tyylille ominaista olivat runsaat kaulakorut, joita koristivat näyttävät lukot. Nämä koristeelliset lukot pidettiin edessä näkyvissä. Monivärikultatyöt olivat suosittuja, kuten myös turkoosit ja granaatit sekä myöhemmin, 1840-luvulla, emalikoristeet. Erilaiset eläinfiguurit näkyivät muun muassa rannekoruissa, joita pidettiin sekä hihojen päällä että ihoa vasten. Rintaneuloissa, joita pidettiin puvun yläosan keskellä, näkyivät runsaudensarvi- sekä lyyra-aiheet. Myös koristeelliset kivet, miniatyyrimaalaukset, hyönteisaiheet sekä mikromosaiikit olivat rintakorussa suosittuja. Suosittuja koruja miesten keskuudessa olivat solmioneulat, koristeelliset napit, kellonperät ja niistä roik-

kuvat pienesineet, kellonavaimet sekä sinettisormukset. Myös miesten koruissa, kuten solmioneuloissa saattoi olla hiuksista punottuja koristeita. (Fagerström 2012, 36–45.)

3.1.5 1800-luvun kertaustyyli

1840-luvulla Suomessa alkoi kertaustyylien aikakausi. Ensimmäisenä tuli uusrokoko, joka jatkui 1860-luvun puoliväliin asti. Rokoko-tyylistä säilyi naturalismi mutta runsaan korukivien käytön sijasta uusrokoko-koruissa käytettiin lähinnä kultaa. Valmistustavat olivat kehittyneet sitten rokoko-ajan ja tekniset uudistukset, kuten stanssit, mahdollistivat sarjatuotannon. Uusrokokoon pukumuoti oli runsas ja erottuakseen korujenkin oli oltava näyttävät, joten muotoja paisuteltiin ja koukeroita lisättiin. Pukujen kaulaukot pienenivät, joten ihoa vasten pidettävien korujen sijasta rintaneulat olivat suosittuja. Tyypillisessä uusrokoko-rintaneulassa aiheena oli kiemurteleva oksa tai kukkasommitelma. (Fagerström 2012, 45.)

Muut kertaustyyli; uusrenessanssi, uusbarokki ja uskustavilainen tyyli tulivat pikkuhiljaa mukaan mutta niitä on vaikea erottaa toisistaan ja ne myös sekoittuivat keskenään. Uusrokokoon kukkaornamentti-rintakoruihin lisättiin 1860-luvun loppupuolella geometriset kehykset sekä pisaramaiset riipukset. Samaan aikaan valmistettiin muinaispohjoismaisiin koruihin pohjautuvia arkeologisia koruja. Renessanssin lyöteornamentiikka taas näkyy 1880–1890-luvun rintaneuloissa. Myös kokonaan geometriseen muotoon pohjautuvia rintaneuloja esiintyi vuosisadan loppupuolella. Samaan korusettiin rintaneulojen kanssa kuuluivat usein korvakorut, vaikka niiden merkitys väheni kertaustyylien aikana. Hiuksiin kiedottiin helminauhoja ja hiusneuloja ja 1800-luvun loppupuolella medaljonkiset kaulakorut sekä rannekorut olivat suosittuja. Myös näissä naturalistiset muodot väistyivät pikkuhiljaa geometrisyyden tieltä. Kertaustyylien aikana myös isot, kivillä tai värillisestä lasista tehdyillä korukivillä koristellut, sormukset olivat muotia. (Fagerström 2012, 45–46.)

Vuonna 1809 Suomesta oli tullut Venäjän valtakunnan suurruhtinaskunta ja suomalaisten katseet kääntyivät kohti itää. Oppipojat ja kisällit hakivat oppia Pietarista, jossa kultasepäntaito oli vailla vertaa. Suomalaiset käsityöläiset olivat Pietarissa arvostettuja huolellisuutensa ja luotettavuutensa ansiosta. Jopa neljäsosa kaikista 1800-luvun loppuun mennessä Pietarissa työskennelleistä hopea- ja kultasepistä olivat suomalaisia. Heistä tulivat muun muassa keisarillisen hovin hankkijoita ja esimerkiksi vuosisadan loppupuolella ylistetty hovikultaseppä Carl Fabergé työllisti monta suomalaista seppää. Vuonna 1917 alkanut Venäjän vallankumous saivat suomalaiset ammattilaiset palaamaan kotiin ja näin pietarilaiset perinteet jatkuivat vielä 1900-luvulle. Osa näistä Suomeen palanneista koruntekijöistä työskenteli jopa 1950-luvulle asti ja Pietarista opittu taito ja estetiikka olivat varmasti osasyynä suomalaisten menestymiseen 50-luvun Italian biennaaleissa. (Tilander-Godenhielm 2012, 12–17.)

Suomalaiset kultasepät olivat 1900-luvun alkuun asti itse suunnitelleet valmistamansa korut. Heillä ei kuitenkaan ollut taiteellista koulutusta ja tekijänoikeussuojan ollessa olematon, korumalleja kopioitiin runsaasti ja uusia

malleja haettiin saksalaisista mallikirjoista. Tämä hidasti suomalaisen korumuotoilun kehittymistä kun pitkään pysyttiin samoissa malleissa ja eri tekijöiden korut muistuttivat toisiaan. Vasta 1935 vuoden jälkeen, kun Taideteollisuuskeskuskoulun kultaseppälinja perustettiin ja 1938 kun Helsinkiin perustettiin oma Kultaseppäkoulu, alkoi taiteellisen koulutuksen saaneiden kultaseppien koruja tulla markkinoille. (Fagerström 2012, 96.)

Suomalaisen korumuotoilun kehityksen kannalta tärkeä askel oli ensimmäisten kalevalakorujen synty vuonna 1937. Kalevalan 100-vuotisjuhla-vuoden innoittamana syntyneet korut olivat aluksi vain muinaiskorujen jäljennöksiä, mutta niiden suuren suosion myötä alettiin suunnittelemaan myös uusia, esihistoriallisiin ja vanhoihin kansankoruihin pohjautuvia malleja. Tärkeitä aiheita 1940-luvun koruissa olivat myös erilaiset tyylitellyt ja pelkistetyt luontoaiheet, kuten kukat, eläimet, hedelmät ja hyönteiset. (Fagerström 2012, 99–100.)

Sodan jälkeisen valuuttapulan vuoksi ulkomaisille kiville ei saatu tuontilupaa, joten vuonna 1951 Kalevala Korun korusuunnittelijana aloittaneen Eero Rislakin johdolla alettiin käyttämään kotimaisia korukiviä, kuten savu- ja ruusukvartsia, kromidiopsidia, ametistia sekä granaatteja. Rislakin mielestä kotimaiset kivet vaativat puhtaita, selkeitä muotoja ja niin hänen muotokielensä kehittyi modernimpaan suuntaan. Kalevala Korun muotokieli muuttui entistä modernimmaksi kun Sylvia Sarparanta nousi uudeksi toimitusjohtajaksi vuonna 1956 ja Börje Rajalinista tuli uusi korusuunnittelija. (Fagerström 2012, 106–107.)

3.2 Nykypäivän koru ja korutaide

Korun vapautuminen materiaalisidonnaisuudestaan alkoi vuonna 1900 kun Ranskan Chambre Syndicale de la Bijouterie de Paris hyväksyi korumateriaaliksi myös epäjalot metallit. Uudenlaiset pukukorut omaksuttiin ensin teatterimaailmassa mutta pikkuhiljaa ja muotihuoneiden kautta ne tulivat osaksi myös modernin naisen pukeutumista. Materiaalien vapautumisen ansiosta korut halpenivat ja käyttäjäkunta laajeni. Samaan aikaan myös kuvataiteilijat kiinnostuivat korumuotoilusta, mikä edesauttoi uudenlaista koruajattelua. Kuvataiteilijoiden koruissa lähtökohtana oli taiteellinen prosessi kun taas materiaali ja mahdollinen kuluttaja olivat toissijaisia. Kuvataiteilijoiden ansiosta korut pääsivät osaksi modernia kuvataidetta ja korutaiteen kehitys kohti tämän päivän taidemuotoa alkoi. (Aav 2012, 199.)

Pohjoismaihin korutaide rantautui toisen maailmansodan jälkeen. Suomessa usko materiaalin aitouteen ja jalouteen oli sitkeässä vielä 40- ja 50-luvulla. Moderni korutaide olikin meillä ensimmäisiä kertoja esillä Artekissa vuonna 1958. Mukaan tulivat uudet materiaalit, jotka rikkoivat korun perinteisen materiaalisidonnaisuuden. Samalla muotokieli kehittyi ja pyrittiin pois naturalistisista, imitoivista ja kansanperinteeseen pohjautuvista muodoista. Korun käyttöarvo ei ollut enää keskiössä vaan teos itsessään ja myös kehon ja korun väliset suhteet uudelleenarvioitiin. Kaikki nämä muutokset edesauttoivat korutaiteen kehitystä kohti itsenäistä taidemuotoa. (Ikonen 2004, 27-31.)

Suomessa korutaiteen varsinainen murros tuli kuitenkin vasta myöhemmin. 1960-luvulla kaupungistuminen oli kovassa vauhdissa ja uskottiin teollistumisen olevan ratkaisu kaikkiin ongelmiin. Vallitsevassa ilmapiirissä käsityöalojen kysyntä hiipui mikä voi osaltaan selittää vähäistä kiinnostusta korutaiteeseen. Taideteollisen korkeakoulun metallitaiteen opetus lopetettiin ja tilalle nousi teollisen muotoilun linja. 1970-luvun lama ja öljykriisi vaikuttivat kuitenkin positiivisesti käsityön arvostukseen ja myös Taideteollinen korkeakoulu aloitti metallitaidekäsityön opetustaan uudestaan vuonna 1979. Opettajiksi valikoituivat useita kokeellisen korun tekijöitä, mikä vaikutti korutaiteen suosion nousuun. 1980-luvulla nähtiin myös useita sekä ulkomaalaista että suomalaista korutaidetta esitteleviä näyttelyitä. Muun muassa näiden tapahtumien vaikutuksesta suomalainen kokeellinen koru saavutti monimuotoisuutensa 1990-luvulla. (Aav 2012, 196–197.)

3.2.1 Korutaide ja keho

Korutaideyhdistyksen vuonna 2010 julkaisemassa videossa ”Mitä korutaide on?” kahdeksan korutaiteen alalla työskentelevää suomalaista pohtii nykyajan korutaiteen luonnetta. Korutaiteen määrittäminen näyttäytyy vaikeana, sillä se voi vastaajien mielestä olla mitä vaan. Sekä käytetty materiaali että korun koko voi olla mikä tahansa mutta yhteistä vastauksissa on korutaiteen yhteys kehoon. Yksi vastaajista määrittelee korutaiteen kannettavaksi ilmaisuksi mutta toteaa sitten, ettei sitä välttämättä pystykään kantaa. Kunhan teos jollain tapaa liittyy kehoon, sitä voi kutsua korutaiteeksi. Videolla todetaankin, että korutaide on niin moninaista, ettei sen määrittäminen ole mahdollista eikä kovin kiinnostavaakaan. (Korutaideyhdistys 2010.)

Suomalainen koru on perinteisesti ollut suhteellisen vaatimaton ja helppokäyttöinen, funktionaalinen. Sodanjälkeisinä vuosikymmeninä Paula Häiväoja kyseenalaisti tätä käsitystä kookkailla, hopeasta valmistetuilla ”vartaloveistoksillaan”. Nykypäivän taidekorut ovat yhä vaativimpia. Ne ovat itseenäisiä taideteoksia mutta samalla kytköksissä ihmiskehoon. (Aav 2012, 200.)

Kuva 1. Paula Häiväojan 1960-luvulla suunnittelema rannekoru (Kiviaho 2012).

Juuri tämä yhteys kehoon on korutaidetta määrittelevä tekijä. Siitä, millä tavalla taidekorun tulee olla yhteydessä kehoon, on eri näkemyksiä. Mikko Holm on korutaidetta käsittelevässä pro gradu -tutkielmassaan tutkinut miten korutaiteilijat itse keskustelevat työstään ja määrittelevät korutaidetta. Hän on jakanut keskustelua korun suhteesta kehoon kahteen osaan. Osa taiteilijoista kokee, että korua tulee voida kantaa ja että juuri käytettävyys on tärkeä tekijä. Toinen osapuoli taas näkee kehoyhteyttä laajemmin, jolloin keho voi toimia sekä työskentelyn lähtökohtana että korua määrittävänä tekijänä. (Holm 2012, 42–43.)

Yksi Korutaideyhdistyksen videolla esiintyvistä henkilöistä määrittelee korutaidetta esineinä, joita voi kantaa mukanaan. Hän katsoo, että jopa tahrataidassa voidaan pitää koruna. Toinen painottaa korun suhdetta kehoon ja myös sitä, että korua kannetaan mukana, jolloin se saa yleisöä yllättävissäkin paikoissa eri tavalla kuin maalaus. Videolla pohditaan myös muiden kuvataiteiden ja korutaiteen eroa nimenomaan kehoyhteyden kautta. Taidekoru on aina suhteessa käyttäjään ja kun korua pukee päälleen, myös kantaja muuttuu osaksi teosta ja käy vuoropuhelua teoksen kanssa ihan toisella tavalla kuin muilla kuvataiteen aloilla. (Korutaideyhdistys 2010.)

Kuva 2. Meri Takalan teos sarjasta Vanhenemisen kauneus – koruja vanhuudesta (Saimaan ammattikorkeakoulu n.d.; Holm 2012, 47)

3.2.2 Materiaalit ja tekniikat

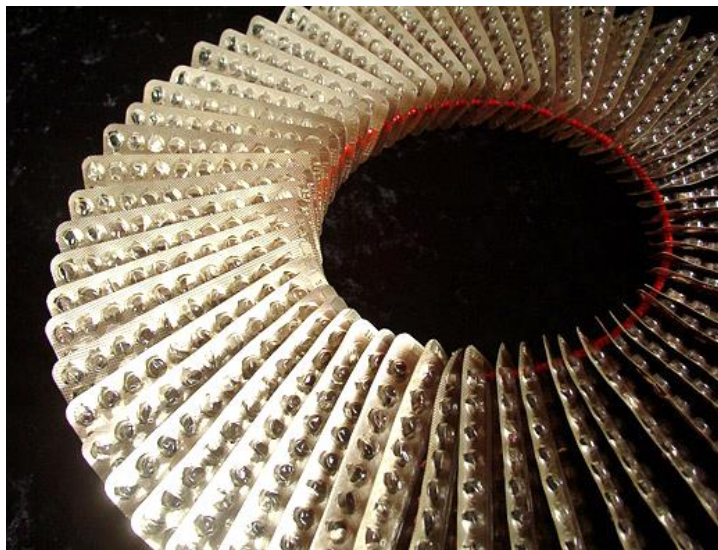
Suomalainen muotoilu on perinteisesti ollut hyvin materiaalilähtöistä. Sittemmin uusien materiaalien korostamisella on haluttu rikkoa vanhoja perinteitä. 1960-luvulla Olli Tamminen otti muovin käsittelynsä ja valmisti kannettavia pienoisteoksia akryylistä. 60-luvun lopussa erilaiset luonnonmateriaalit tulivat suosioon ympäristötietoisuuden lisääntymisen myötä. Eila Minkkinen käytti 80-luvun koruissaan aaltopahvia, tervapaperia ja muovia ja samalla vuosikymmenellä erilaisten materiaalien yhdistäminen sekä uusiokäyttö tulivat suosituksi myös muiden korutaiteilijoiden keskuudessa.

Yhdistämällä erilaisia edullisia materiaaleja hopeaan on haluttu rikkoa korun perinteistä arvosidonnaisuutta sekä tarjota edullisempia ja monikäyttöisiä koruja kuluttajille. (Aav 2012, 201–207.)

Kuva 3. Wiebke Pandikowin tekemä kaulakoru on valmistettu kierrätetyistä Alkon muovipusseista (Ornamo n.d.)

Niin kuin Korutaideyhdistyksen videolla todettiin, korutaide voi olla mitä vaan ja mistä materiaalista tahansa (Korutaideyhdistys 2010). Tämä näkyy korutaiteen monimuotoisuutena ja materiaaleja ja tekniikoita on melkein yhtä paljon kuin tekijöitäkin. Nykypäivän koruntekijöille materiaali ei välttämättä ole enää työskentelyn lähtökohta vaan tärkeämpää on korun taiteellinen sanoma. Kansainvälistyminen näkyy lisääntyneenä yksilöllisyytenä eikä suomalaisten korutaiteilijoiden töistä löydy enää yhtenäistä tyyliä. Käsitetaide on löytänyt tiensä korutaiteeseen eikä korun tarvitse enää olla ikuisen, vaan se voi olla vain hetken kestävä kommentti. Koru voi olla yhtä hyvin taskussa kannettava pienenveistos kuin valokuvan muotoon tallennettu teos. Sen ei myöskään tarvitse olla aina kaunis. (Aav 2012, 205–207.)

Kuva 4. Annaleena Soinin ”Artificial circle” -kaulakorun materiaaleina on käytetty pilleripakkauksia, lasihelmiä sekä teräslankaa (Annaleena Soini n.d.)

Kuva 5. Vasemmalla teos Inka Kangasniemen sarjasta ”Lumen henki”, joka käsittelee ilmastonmuutosta. Materiaaleina lumi ja hamppu. (Konstrundan 2015.) Oikealla Anu Peipon teos, jossa materiaalina on käytetty pistaasipähkinän kuoria (Kit and caboodle 2011).

Kuva 6. Janna Syvänojan rintaneula ”What a lovely smell” rakentuu kärpäsisistä, kukista ja magneetista (Janna Syvänoja n.d.)

3.2.3 Tekstiili korumateriaalina

Tavallisissa käyttökoruissa tekstiiliä käytetään suhteellisen vähän. Varsinkin suomalaiset koruntekijät tuntuvat vierastavan tekstiilin käyttöä. Kenties

syy tähän löytyy suomalaisen korumuotoilun perinteisestä materiaalisidonnaisuudesta, jossa metallit ovat olleet keskiössä. Opetuksella on varmasti myös oma roolinsa, sillä vaikka käsityöalan opetus on meillä laadukasta, keskitytään yleensä vain yhteen tai muutamaan materiaaliin laajan materiaalitietouden sijaan. Poikkeuksena tästä on selvästi ohjaustoiminnan koulutusohjelma, jossa eri käsityömenetelmien laaja osaaminen kannustaa materiaalien yhdistämiseen sekä vanhojen tuttuja materiaalien hyödyntämiseen uusissa käyttökohteissa. Toisaalta uudet tekniset innovaatiot, kuten laserleikkuu on tuonut uusia tekijöitä korualalle. Monet suomalaiset vaatetusalan designyritykset ovat laajentaneet tuotantoaan myös koruihin. Yksi näistä on Poola Kataryna, jonka laserleikatuissa puukoruissa on käytetty myös tekstiiliä. Koruntekijöinä toimii nyt myös ei-ammattilista koulutusta saaneita yrittäjiä, mikä tuo markkinoille vaihtelua ja kilpailua. Samalla kuitenkin sekä korujen yleinen laatutaso, että asiakkaiden valmius maksaa laadukkaista koruista on laskenut.

Kuva 7. Poola Katarynan Siemenkota-korvakoruissa on käytetty suomalaista vaneria sekä bambuviskoosia (Poola Kataryna 2014).

Korutaiteessa näkee tekstiiliä enemmän. Korutaiteen luonteeseen kuuluu ennakkoluuloton kokeilu sekä materiaalisidonnaisuudesta luopuminen. Vahvat värit ja väreillä leikkittely on monille tekstiilikoruille ominaista. Tekstiilitaiteilija Leena Lukkarinen kirjoittaa väitöskirjassaan, että värin merkitys tekstiilitaiteessa on suuri, jopa yhtä iso kuin itse materiaalin. Jotkut tekstiilitaiteilijat kokevat työskentelevänsä jopa ensisijaisesti värien kanssa. Värit ovat olleet myös historiallisesti tärkeitä tekstiilitaiteen kentällä, esimerkiksi voimakkaanväriset ryijyt ja kirjonnalla koristellut tekstiilit. (Lukkarinen 2008, 113.)

Yksi suomalainen taiteilija, joka käyttää tekstiiliä päämateriaalinaan on Mirja Marsch. Hän on aloittanut yhdistämällä kuvataidetta tekstiilin tekniikoihin ja sittemmin laajentanut korutaiteen tekemiseen. Hänen teoksensa ovat usein humoristisia kuten esimerkiksi Naughty lady -rintakorutarja. Nopeasti katsottuna tekstiilistä tehdyt rintaneulat muistuttavat perinteisiä kamee-koruja mutta kun katsoo lähemmin huomaa, etteivät teosten

naiset ole ihan yhtä hienostuneita kuin perinteisissä kamee-koruissa kuvattut. (Mirja Marsch 2013.)

Kuva 8. What can be found sekä Ciggy girl Mirja Marschin Naughty lady –korusarjasta (Myyntikokoelma n.d.; Mirja Marsch 2013)

Yksi inspiroiva koruntekijä on argentiinalainen Marina Callis, joka käyttää materiaalinaan erilaisia kankaita, nauhoja sekä nahkaa. Hänen teoksensa ovat näyttäviä ja muhkeita mutta samalla myös herkkiä. Leikkaamalla, taittelemalla ja ompelemalla Callis saa tekstiilin taipumaan mitä moninaiseen muotoon ja materiaalien vahvat värit tuovat oman lisänsä teoksiin.

Kuva 9. Marina Callisin tekstiilikaulakorut (Marina Callis n.d.)

Korealainen Yong Joo Kim on valinnut erikoisemman materiaalin koruihinsa; nimittäin tarranauhan. Työstämällä tätä kovaa, karheaa materiaalia hän luo mitä herkempiä, ilmavia ja kauniita koruja, joista ei ikinä arvaisi, mikä materiaali on kyseessä.

Kuva 10. Yong Joo Kimin tarranauhasta tehdyt kaulakorut sarjasta Transitions in Red sekä Reconfiguring the Ordinary (Yong Joo Kim Facebook –sivu 2015; Kickstarter n.d.)

Suomesta lähtöisin olleen ruotsalaisen tekstiilitaiteilijan, Sonja Hahn-Ekbergin teokset ovat niin ikään kekseliäisyydessään ja väriloistossaan mainioita. Materiaalinaan tämä edesmennyt taiteilija käytti pahvia, jonka päälle hän kietoi ohutta thaisilkkistä lankaa (Sydsvenskan 2008). Tästä työläästä prosessista syntyneet korut henkivät eksotiikkaa ja todellista käsityötaitoa.

Kuva 11. Sonja Hahn-Ekbergin pahvista ja silkkilangasta tehtyjä kaulakoruja on kuvannut Rolf Lind (Sophie's fashion 2010)

4 LUOVA PROSESSI

Tämän opinnäytetyön käytännön osa koostuu luovasta ja kokeilevasta käsityöprosessista, jonka lopputuloksena on kierrätyskankaista valmistettu korusarja. Sarjan teokset syntyvät noin vuoden kestävästä työskentelyjakson aikana. Tässä kappaleessa perehdytään luovan prosessin piirteisiin sekä sille ominaisen flow-tilan edellytyksiin.

Luova prosessi voi olla lyhyt, jolloin tuotos syntyy alkuidean jälkeen nopeasti, tai varsin pitkä, jolloin tulos nähdään vasta jopa vuosien hautomisen jälkeen. Prosessin kesto riippuu tekijästä mutta myös monesta muusta vaikeasti selitettävästä seikasta. Luovaa prosessia ei voida nopeuttaa, vaan se vaatii oman aikansa onnistuakseen. (Uusikylä 2012, 119–120.)

Luovaan ajatteluun kuuluu Graham Wallasin laajasti hyväksytyn teorian mukaan neljä vaihetta; valmistautumisvaihe, jolloin ongelma tunnistetaan ja tarkastellaan eri puolilta, hautomisvaihe, jolloin ideaa kypsytellään alitajunnassa, oivalluksesta, jolloin ongelmaan keksitään ratkaisu sekä todentamisesta, jolloin työn tulos analysoidaan. Ongelman rajat saattavat olla epäselvät ja usein koko luova prosessi on jokseenkin epämääräinen. Haudontavaihe on tärkeä osa prosessia ja lopputulos on usein parempi, mikäli jättää ongelman hautomaan ja keskittyy muihin tehtäviin välillä. Oivallus tulee usein täysin yllättäen alitajuntaisen prosessoinnin jälkeen, eikä sitä voida saada aikaan tahdonalaisesti. (Uusikylä 2012, 119–122.)

Luovaan prosessiin kuuluu sekä älyllisiä että tiedollisia, mutta myös tunnelementtejä, jotka voivat joko nopeuttaa tai hidastaa prosessia. Luovat taiteilijat osaavat usein vaihdella työtapaansa epärationaaliseen ja jopa lapsellisesta rationaaliseen tarpeen mukaan. Luovassa prosessissa tekijä löytää usein itse sekä ongelman että siihen sopivan ratkaisun, jolloin kukaan muu ei voi sanoa mikä on ”oikea” ratkaisu. (Uusikylä 2012, 122.)

Kay Jamison on tutkinut kuvataiteilijoiden sekä kirjailijoiden luovia prosesseja ja huomannut, että luovat ihmiset kokevat usein keskenään samankaltaisia tuntemuksia juuri ennen luovan prosessin alkua. Monilla unen tarve

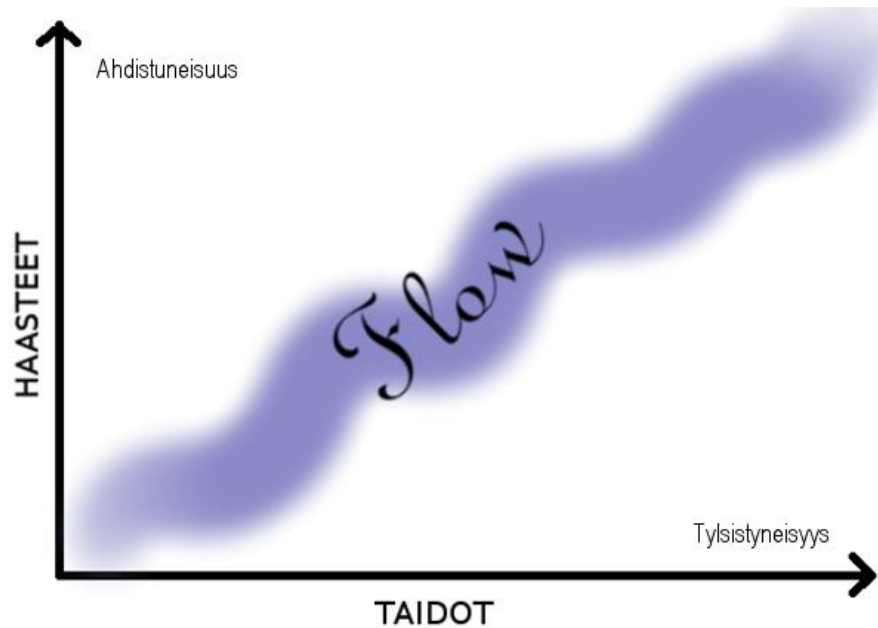
vähenee ja he saattavat herätä aamuyöllä saamatta enää unta uudestaan. Puolet Jamisonin tutkimista henkilöistä kertovat mielialan muutoksista. Monet tuntevat itsensä energisen odottavaisiksi, jotkut kuvailevat jopa ekstaasin omaista tunnetta. Kaikki eivät kuitenkaan koe positiivisia muutoksia, vaan joillain luovaa prosessia edeltää masentuneisuutta, ahdistuneisuutta, stressiä ja levottomuutta. (Uusikylä 2012, 123–124.)

Jamisonin tutkimat kuvataiteilijat sekä kirjailijat kertovat olevansa luovan prosessin aikana lähes maanisessa tilassa, jonka aikana energiataso nousee, itseluottamus voimistuu, mentaaliset assosiaatiot nopeutuvat ja he tuntevat suurta intoa sekä hyvänolontunnetta. Nämä jaksot kestävät henkilöstä riippuen vajaasta vuorokaudesta jopa yli kuukauden ja näille ominaista on taiteilijoiden korkea tuottavuus. Tuottavan jakson jälkeen seuraa usein masenusta muistuttava jakso, jonka aikana suhtaudutaan hyvin kriittisesti tehtyyn työhön. (Uusikylä 2012, 123–125.)

Mihaly Csikszentmihalyi on tutkinut luovan prosessin aikana syntyvää optimaalista kokemusta ja tehnyt flow-käsitteen tunnetuksi. Optimaalisen kokemuksen, ts. flown, aikana voidaan keskittyä täysin tavoitteiden saavuttamiseen, sillä psyykeen kanssa taistelevia ulkopuolisia häiriötekijöitä ei ole. Flow-kokemuksen huipulla tuntuu kuin virta kuljettaisi eteenpäin ja työskentely on vaivatonta. Ihminen, joka onnistuu pääsemään flow-tilaan usein, parantaa samalla elämänlaatuaan ja voi kokea iloa tylsistäkin työrutiineista. (Csikszentmihalyi 2005, 68–70.)

Csikszentmihalyi on tutkimuksissaan huomannut, että flow-tilaan pääsemiseksi ainakin yksi mutta yleensä kaikki kahdeksan seuraavista osatekijöistä täytyy toteutua. Ensiksikin on tärkeää, että suoritettava tehtävä ja siihen käytettävissä oleva aika mahdollistavat tehtävän suorittamista alusta loppuun saakka. Toisekseen on pystyttävä keskittymään tehtävään. Tehtävällä pitää myös olla selvät tavoitteet ja siitä pitää saada välitöntä palautetta. Työskentelyn aikana pitää päästä sellaiseen keskittyneeseen tilaan, jossa ei kuitenkaan tarvitse ponnistaa ja jossa arkielämän huolet häviävät. On myös tärkeää tuntea kontrolloivansa toimintansa koko ajan. Tietoisuus itsestä tulee hävitä mutta toiminnan loputtua kuitenkin palata entistä voimakkaampana. Lisäksi ajan käsitys muuttuu; tunnit tuntuvat minuuteilta ja minuutit tunneilta. Kun kaikki nämä osatekijät toteutuvat, siitä syntyvä ilo on niin suurta ja palkitsevaa, että monet ovat sen saavuttamiseksi valmiita käyttämään ison määrän energiaa. (Csikszentmihalyi 2005, 82.)

Oleellista flow-tilan saavuttamiseksi on tehtävien oikea vaikeustaso. Tehtävän suorittamisessa täytyy olla haastetta mutta se ei saa kuitenkaan olla liian vaikea. Kun tehtävän suorittaminen on sopivan haasteellista, henkilö joutuu keskittymään siihen täysin niin, ettei epäolennaisten ärsykkeiden käsittelemiseen jää energiaa. Tällöin toiminta muuttuu lähes automaattiseksi ja ihminen sulautuu yhteen tekemänsä toiminnan kanssa, tietoisuus itsestä häviää. (Csikszentmihalyi 2005, 87–88.)

Kuva 12. Flow-tilan saavuttamiseksi tehtävän haasteet tulee olla sopusuhteessa henkilön taitoihin. Taitojen kasvaessa, myös haasteiden tulee lisääntyä. (Uusikylä 2012, 128.)

Flown saavuttamiseksi myös tavoitteiden tulee olla tarpeeksi korkealla ja mahdollisimman selkeitä. Mikäli tavoitteiden asettelussa ei kurkoteta tarpeeksi korkealle, niiden saavuttaminenkaan ei tuota niin suurta iloa. Kaikissa luovissa prosesseissa, kuten taiteilijan työssä, ei ole mahdollista asettaa niin selkeitä tavoitteita valmiille työlle, sillä itse prosessi näyttää sille suunnan. Tällöin tekijällä pitää olla vahva käsitys siitä, mitä hän tulee tekemään sekä sisäisiä suuntaviivoja, jotka prosessin aikana kertovat onko työ menossa oikeaan suuntaan. Toiminnan tavoitteet ja säännöt voidaan myöskin yrityksen ja erehdyksen kautta itse prosessin aikana. (Csikszentmihalyi 2005, 89–91.)

5 KIERRÄTYSKANKAISTA KORUIKSI - OMA TAITEELLINEN PROSESSI

Opinnäytetyön pääpaino on taiteellisessa prosessissa, jossa tutkitaan kierrätyskankaiden soveltuvuutta korumateriaaliksi sekä tekniikoita, joilla kankaista saa rakennettua kolmiulotteisia pintoja ja muotoja. Tässä luvussa kerron tarkemmin käytetyistä materiaaleista sekä tekniikoista. Lisäksi avaan suunnitteluprosessia ja kerron prosessin aikana valmistuneista tuotosten synnystä. Lopuksi kerron vielä Pinnalla-näyttelystä, johon kaksi opinnäytetyön neljästä kaulakorusta valittiin mukaan.

5.1 Materiaalit ja tekniikat

Materiaaleina tämän opinnäytetyön koruissa käytän kierrätystekstiilejä, joita hankin muun muassa kirpputoreilta sekä Tex Vex -palvelusta. Työkentelyssäni tärkeä arvo on ekologisuus ja juuri tekstiilijätettä syntyy nykypäivänä aivan liikaa, Suomessa jopa 120 miljoonaa kiloa vuodessa. Tästä

määrästä noin kolme neljäsosaa on päätynyt kaatopaikalle. Vuoden 2016 alusta tekstiilijätteen toimittaminen kaatopaikalle ei ole enää sallittua, joten uusia käyttökohteita ja hyödyntämismahdollisuuksia on pakko keksiä. (Mtv 2012.) Koruissa pystyn hyödyntämään pieniäkin paloja sekä hyväkuntoisia osia sellaisista tekstiileistä, joita tahrojen tai reikien takia ei voida enää alkuperäisessä tarkoituksessa käyttää.

Olen omassa yritystoiminnassani kehittänyt tekniikan, jossa tekstiililakan avulla käsittelen kankaat niin, etteivät ne pääse purkaantumaan. Näin leikkausjäljestä tulee siisti ja kestävä ja se mahdollistaa monimutkaisiakin muotoja, kun ei tarvitse erikseen huolitella reunoja. Haluankin tämän opinnäytetyön avulla kehittää tekniikkaa eteenpäin ja selvittää mihin kaikkeen se taipuu. Kierrätyskankaat ovat mieluinen korumateriaali keveytensä sekä pehmeän tuntunsa ansiosta. Kankailla saa myös helposti väriä koruihin.

Lakatut kankaat leikkaan sekä käsin että laserilla. Laserleikkuu on minulle suhteellisen uusi tuttavuus ja tämän työn avulla toivon oppivani siitä lisää ja tutkin miten sitä voi hyödyntää kangaskoruissa. Tiedostan, että laserleikkuu tarjoaa melkein lukemattomia mahdollisuuksia ja haluankin löytää oma tapani hyödyntää niitä. Kankaan työstössä ja muotoilussa käytän pääasiassa taittelua sekä ompelua.

5.2 Suunnitteluprosessi

Työstäessäni kierrätysmateriaaleja suunnitteluprosessini lähtee usein käyntiin itse materiaalin tutkimisesta. Mihin se taipuu, miten sitä voi työstää, mitä luontaisia ominaisuuksia sillä on? Tämän opinnäytetyön teoksiin haen inspiraatiota erilaisista pinnoista ja muodoista sekä kankaan manipuloinnista. Olen kerännyt inspiraatiokuvia Pinterest-taululle ja niiden pohjalta suunnittelen koruja.

Suunnitellessani uutta korua pyörittelen erilaisia ideoita ensin päässäni. En koe luonnostelua luontevana tapana suunnitella vaan kokeilen ideoita suoraan kolmiulotteisesti. Näen ideat vahvasti kolmiulotteisena päässäni, mikä varmasti vaikuttaa siihen, että paperille luonnostelu ei tunnu järkevältä. Käsiällä tekeminen on minulla niin vahvaa että niiden kautta suunnittelu sujuu parhaiten. Olen myös huomannut, että parhaat ideat syntyvät juuri tehdessä, kun uppoudun työhön niin, että antaudun flow-tilaan.

Idea tuleviin töihin tuntuu usein tulevan yllättäen vaikka taustalla yleensä onkin pitkä alitajuntainen suunnitteluprosessi. Ympäristöstä tulevat ärsykkeet käynnistävät prosessin ja lopullinen idea saattaa tulla väläyksenä kuu-kausien päästä. Tämän opinnäytetyön korut ovat syntyneet noin vuoden sisällä. Ensimmäinen prototyyppi ensimmäisestä korusta syntyi helmikuussa 2015 ja viimeinen valmis kappale samasta korusta vuoden 2016 helmikuussa.

Kuva 13. Pinterestiin kerättyjä inspiraatiokuvia erilaisista pinnoista ja muodoista (Pinterest 2015–2016)

5.3 Prosessin tuotokset

Vuoden kestävän prosessin aikana tein paljon erilaisia kokeiluja ja perehdyin laserin sekä Adobe Illustratorin käyttöön. Näistä kokeiluista neljä päätyivät toteutukseen asti ja niistä kerron lisää tulevissa kappaleissa. Kokeiluissa kokeilin erilaisia tapoja rakentaa kolmiulotteisia pintoja ja muotoja kankaista; rypyttämällä, taittelemalla, ompelemalla sekä kerrostamalla. Tutkin myös eri kankaiden soveltuvuutta laserleikkuuseen sekä lakkauksen tarvetta.

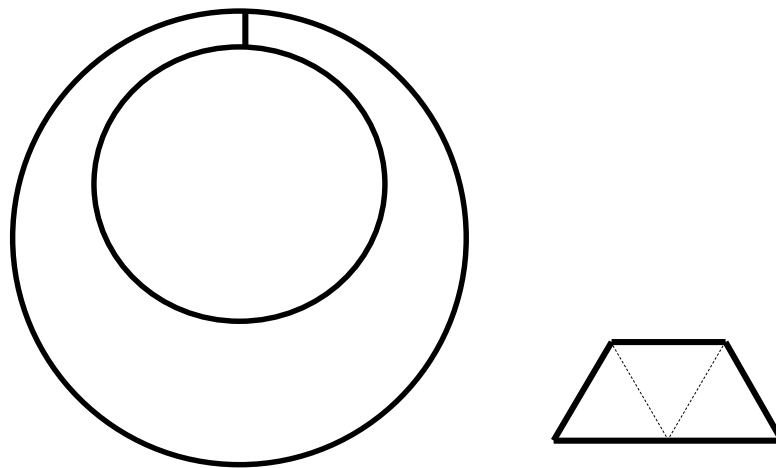

Kuva 14. Materiaalikokeiluja.

5.3.1 Sparkle

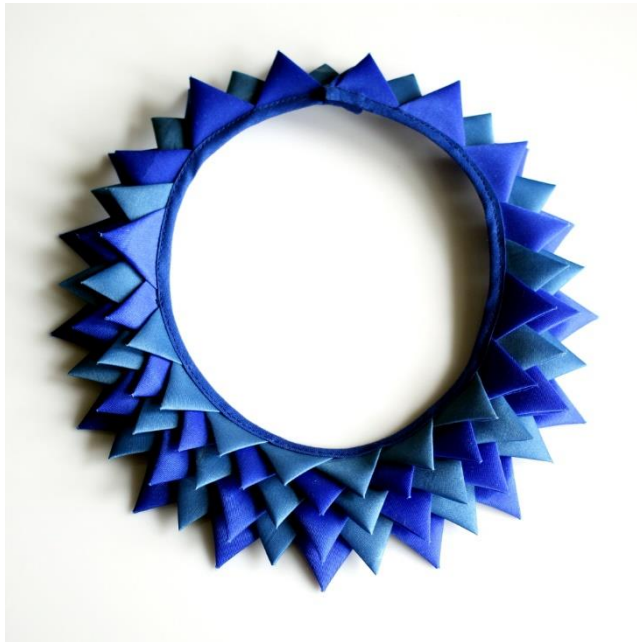
Idea Sparkle-kaulakoruun tuli kuin salamana kirkkaalta taivaalta. Näin valmiin kaulakorun selkeästi päässäni ja tuli pakottava tarve päästä kokeilemaan idean toimivuutta heti. Olisin päässyt teatteriinkin sinä iltana ilmaiseksi, mutta en vain malttanut päästää ideasta irti edes muutamaksi tunniksi. Minut valtasi voimakas flow-kokemus, jonka aikana unohdin kaiken muun ja uppouduin täysin korun tekemiseen yli neljäksi tunniksi pitämättä ainuttakaan taukoa.

Koru koostuu monesta puolisuunnikkaanmuotoisesta palasta, joissa sekä ala- että yläkulmat ovat keskenään samansuuruiset. Olen käyttänyt samankaltaisia paloja yhdessä korvakorumallissa ja idea Sparkle -kaulakoruun tulikin näiden kangaspalojen pyörittelystä ja taittelusta. Halusin näyttävän ja voimakkaanvärisen korun ja valitsin kankaaksi kaksi sinisävyistä, kiiltävää pintaista sekoitekangasta. Kankaiden lakkaus oli hieman epäonnistunut, ja pinta oli epätasainen, joten valitsin ne prototyypin valmistukseen. Pohjakankaaksi valikoitui niistä tummemman sininen, josta leikkasin n. 19 cm halkaisijaltaan olevan ympyrän sekä sen sisältä, 1,5 cm:n päästä reunasta, pienemmän, n. 13,5 cm halkaisijaltaan olevan toisen ympyrän. Toisesta, pois leikatun ympyrän jättämästä aukosta tulisi kaulakorun kaula-aukko.

Kuva 15. Suuntaa antava kaava pohjakankaasta sekä puolisuunnikkaanmuotoisista paloista.

Tämän jälkeen leikkasin käsin molemmista kankaista yhtä monta puolisuunnikkaasta ja aloin ompelemaan ne kiinni pohjakankaaseen niin, että ensimmäinen ja uloin kerros oli tummemmasta kankaasta, seuraava vaaleammasta ja sitä seuraava taas tummemmasta kankaasta jne.. Koru levenee alaspäin niin, että niskassa kerroksia on vain kaksi ja etupuolella enimmillään kuusi. Ennen ompelua taittelin palat kaksi kertaa niin, että niistä tuli kolmion muotoiset (kts. taittoviiivat ylhäällä kuvassa). Kun kaikki palat oli ompeeltu kiinni, huolitelin kaula-aukon reunat sinisellä vinonauhalla ja ompelin kahdet nepparit niskaan korun lukoksi. Koko prosessi oli todella intensiivinen ja olin täynnä energiaa.

Kuva 16. Kuva valmiista prototyypistä.

Kuva 17. Yksityiskohta prototyypistä.

Olin erittäin tyytyväinen prototyyppiin ja aloin työstämään seuraavaa korua kahdesta turkoosinvärisestä, mattapintaisesta ja lakatusta kierrätyskankaasta. Korusta tuli ihan hauska mutta ei niin juhlallinen kuin prototyypistä. Yksi syy tähän on varmaan kankaiden iso sävyero ja se, että ne ovat mattapintaiset. Se saa korun näyttämään arkisemmalta ja jopa leikkisältä, minulle tulee mieleen jokerin kaulus. Tämähän voisi olla hauska ja haluttu ominaisuus mutta halusin kuitenkin juhlanan näköisen korun. Korun tekemiseen menee sen verran paljon aikaakin, että se saisi myös näyttää arvokkaalta.

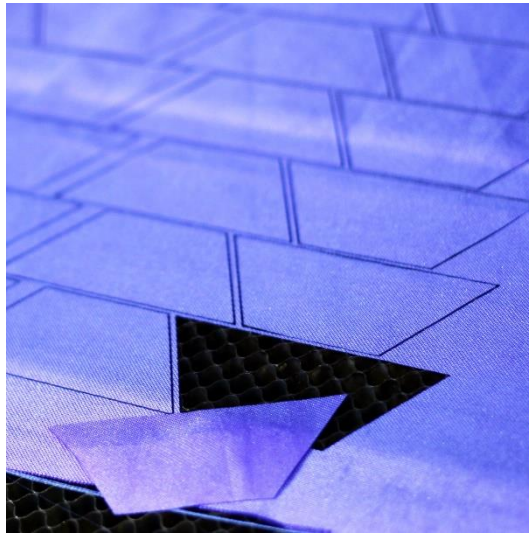

Kuva 18. Prototyypin ja turkoosin korun vertailu.

Kuva 19. Korun turkoosi versio valmiina.

Halusin siis korun kiiltäväpintaisesta kankaasta, mielellään sinisestä. Kiiltäväpintaisten kankaiden ongelma on kuitenkin se, ettei kiilto säily lakkauksessa. Lakkauksen tarkoituksena on estää kankaan purkaantumisen. Saman voi kuitenkin saada aikaan myös joidenkin sekoitekankaiden laserleikkuun avulla. Lasersäde polttaa kankaan reunaa ja näin sulattaa sen niin, ettei se pääse purkaantumaan. Päätin siis kokeilla lakkaamattomien kankaiden leikkaaminen laserilla. Löysin kaksi sinisävyistä kangasta, joiden reunat sulivat juuri sopivasti ja leikkasin koruun tulevat osat niistä.

Kuva 20. Kuva laserleikatuista paloista.

Ompeluvaiheessa tuli ongelmia vastaan, kun lakkaamattomat, kiiltävät kankaat olivat niin paljon vaikeampia käsitellä. En saanut paloja taiteltua tarpeeksi tarkasti vaan kolmioiden kärki jäi auki. En halunnut kuitenkaan lähteä silittämään taitoksia sillä korun kolmiulotteisuus tulee osittain juuri siitä, että kiinniommellut, taitetut kolmiot pyrkivät aukeamaan. Päätin kokeilla uudestaan ja tällä kertaa olin tarkempi palojen taittelussa ja kiinnitin ne tiukasti neuloilla niin, etteivät päässeet aukenemaan ennen kuin olin saanut ommeltua ne kiinni pohjakankaaseen. Piirisin myös pohjakankaaseen apuviivoja liidulla niin, että tietäisin mihin kohtaan palat tulisi kiinnittää.

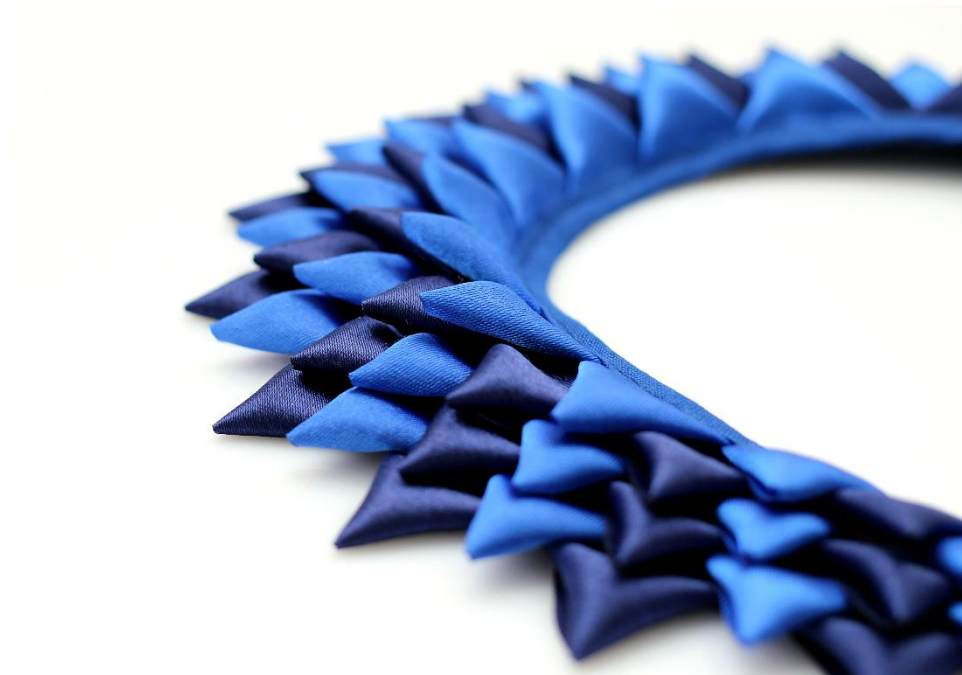

Kuva 21. Pohjakankaaseen piirretyt apuviivat sekä tarkasti taitellut palat helpottivat ompelua.

Kuva 22. Ommellessa seurasin apuviivoja jotta palat asettuisivat tasaisesti pohjakankaaseen.

Nyt onnistui jo paremmin ja tästä tulikin tämän mallin lopullinen versio.

Kuva 23. Yksityiskohta valmiista korusta.

Kuva 24. Valmis kaulakoru.

5.3.2 Colibri

Colibri-kaulakorun lähtökohtana päätin pitää stilisoitua lehtimuotoa kolmessa eri koossa. Inspiraationlähteenä toimi Pinterestistä löytämäni kuva huopakukista ja halusin kokeilla onnistuisiko samantyylinen muoto lakattujen puuvillakankaiden kanssa. Pelkäsin kuitenkin, etteivät ohuet puuvillakankaat pysyisi muodossaan samalla tavalla kuin paksumpi huopa.

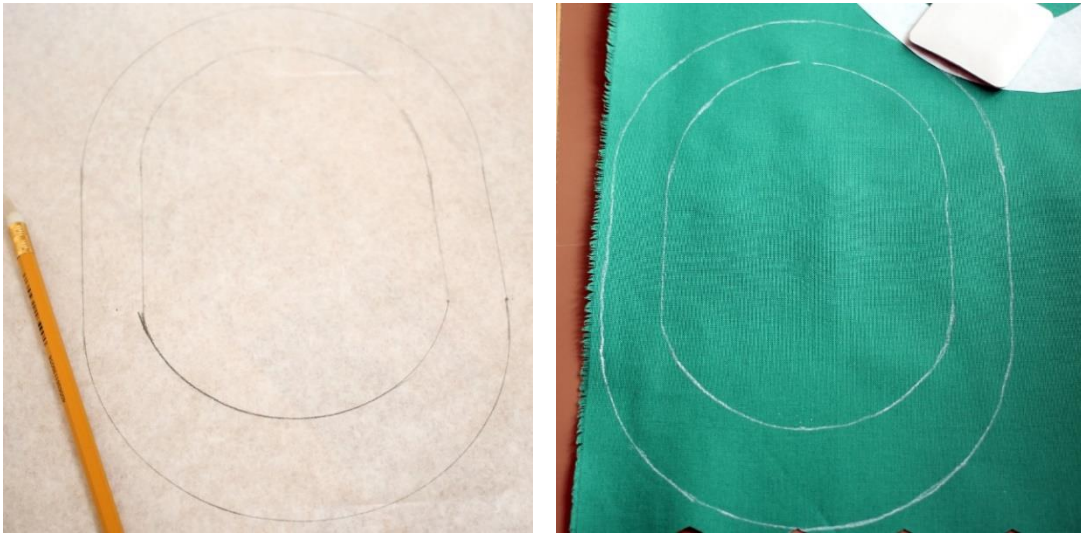
Kuva 25. Inspiraationlähteenä toimineet huopakukat (Felt flowers 2011).

Leikkasin lehdet laserilla kolmesta erisävyisestä vihreästä kankaasta. En vielä tässä vaiheessa tiennyt tarkalleen miten tulisin sommittelemaan niitä, joten lähdin pienten pyykkipoikien avulla kokeilemaan eri vaihtoehtoja. Taivoittelin näyttävää, dramaattista korua, jossa olisi lehtien muodostama kolmiulotteinen pinta.

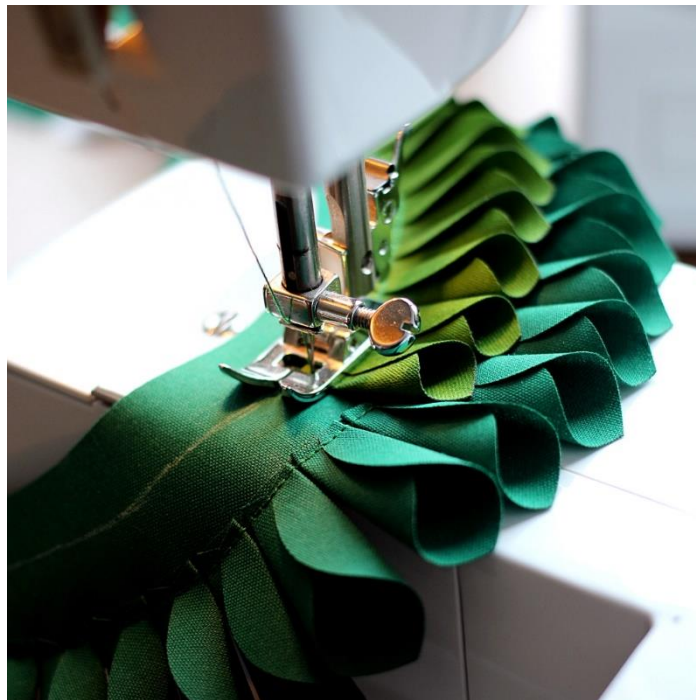
Kuva 26. Sommitelmakokeilu.

Päädyin vaihtoehtoon, jossa lehdet asettuisivat kolmeen riviin puoliympyrän muotoon niin, että alimpana olisi tummimmat ja isoimmat lehdet, keskellä keskivihreät ja päällimmäisenä vaaleimman vihreät. Pohjakankaana toimisi tumman vihreä kangas, jonka soikeaa muotoa hahmottelin kaavaperille.

Kuva 27. Pohjakankaan kaava ja jäljennös kankaalla.

Leikkasin pohjakankaan ja piirsin apuviivan keskelle kankaan alaosaan niin, että tietäisin mihin keskirivin lehdet tulee. Aloin ompelemaan tummimmat lehdet kiinni kankaaseen taittaen niitä samalla. Seuraavaksi ompelin keskivihreät ja lopuksi vaaleimman vihreät lehdet. Tämän jälkeen sommittelin vielä lehtiä sivuille ja niskan taakse menevälle nauhalle mutta totesin, että se olisi jo liikaa ja että koru on dramaattisempi ja toimivampi kun huomio kiinnittyy keskiosaan.

Kuva 28. Lehtien ompelu kiinni pohjakankaaseen.

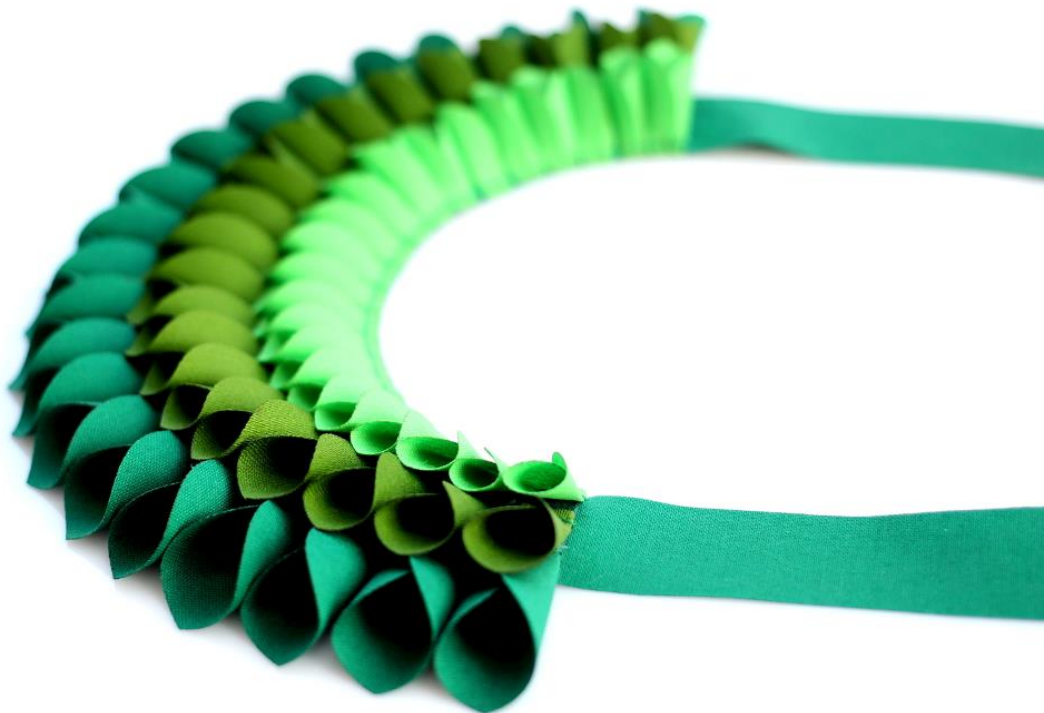
Korusuunnittelulleni ominaista on, että korut ovat kokonaisuuksia, joissa kaikki osat täydentävät toisiaan. Kiinnitän paljon huomiota myös mekanismien, kuten lukkojen, ulkoasuun, jotta nekin olisivat osa korua eivätkä vain

irralaisia kappaleita. Halusin, että tässä kaulakorussa myös lukko lisäisi korun kiinnostavuutta ja toimisi koristeena niskassa. Päädyin neppariikiinnitykseen, jonka päälle ompelin kolmen lehtiryhmän koristeen.

Kuva 29. Lukkokoristeen sommittelu ja ompelu.

Työskentelyn aikana koin vahvan optimaalisen kokemuksen, josta tunnistan kaikkia kahdeksaa Csikszentmihalyin mainitsemaa flow-tilan edellytystä. Uppouduin työskentelyyn täysin ja tein korun kerralla alusta loppuun saakka. Keskityin tehtävään niin, että nälkä ja muut mielessä pyörineet asiat unohtuivat. Työskentely vei mennessään ja sujui kuin itsestään, ilman ponnistusta. Myös käsitykseni ajasta muuttui; vaikka korun tekemiseen kului tunteja, tuntui kuin se olisi valmistunut hetkessä. Paras palaute työstä oli valmis koru, johon olin itse erittäin tyytyväinen.

Kuva 30. Yksityiskohta korusta.

Valmiissa korussa on paitsi mielenkiintoinen muoto myös jännittävä tuntu. Muotonsa sekä lakan ansiosta lehdet pysyvät hyvin muodossaan ja kaulakorusta tuli ihanan mukkea. Kun vie sormia taiteltujen lehtirivien yli ne joustavat pehmeästi mutta palautuvat nopeasti muotoonsa. Niistä lähtee myös hauska ääni.

Kuva 31. Lukkona toimiva koriste niskassa.

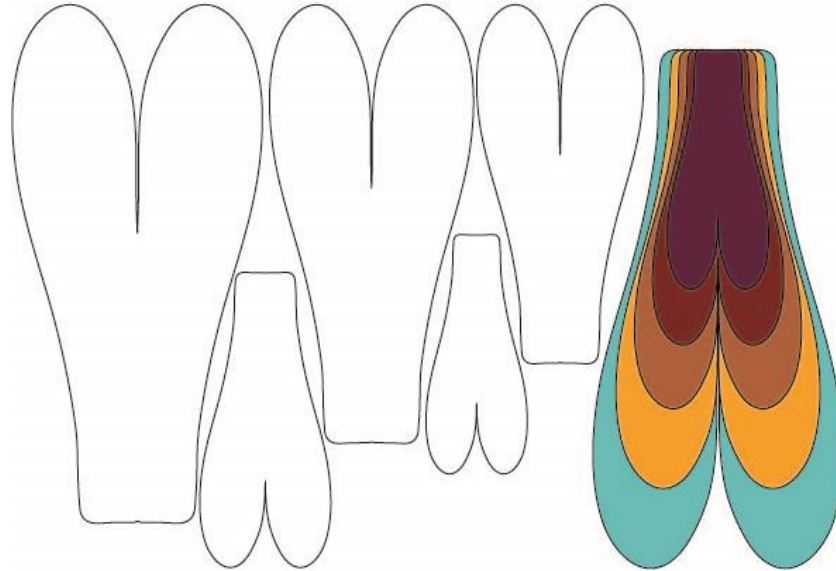
Valmiista kaulakorusta huokuu mielestäni eksotiikkaa. Muodosta tulee mieleen värikkään linnun höyhenpeite ja lintukuvia selatessani silmiini osui vihreä kolibri, jossa toistui samat värit ja osittain muoto. Kolibreilla on erittäin värikkäät sulat ja varsinkin rintasulat ovat erityisen näyttävät. Kaulakorun lehtirivit asettuvat juuri kantajan rinnan yläpuolelle ja antavat sille kolibrilintujen rintasulkiä muistuttavan koristuksen. Tästä syystä päädyin nimeämään kaulakorun Colibriksi. Myös ääni joka lähtee silittäessä korua, muistuttaa kolibrien siivistä lähtevää huminaa.

Kuva 32. Valmis kaulakoru.

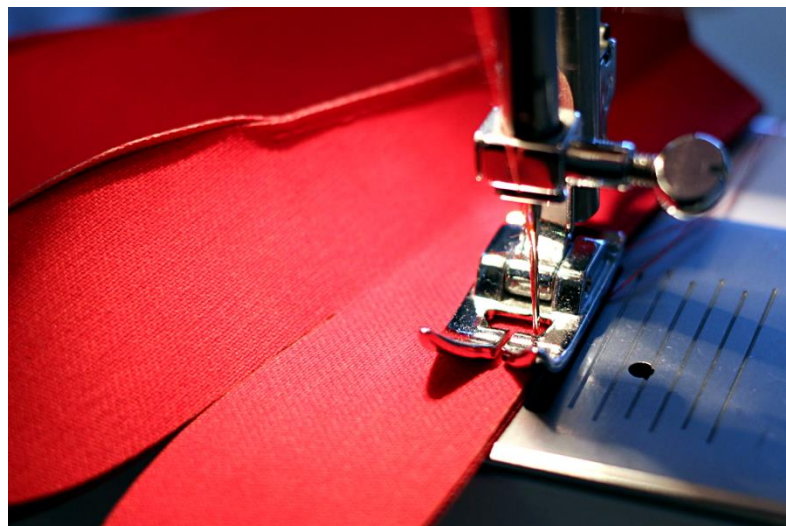
5.3.3 Be my Valentine

Be my Valentine -kaulakoru syntyi puhtaasti kokeilun tuloksena. Piirsin osien pohjamuotoa Illustratorissa viidessä eri koossa ajatuksena, että leikkaisin ne erivärisistä kankaista ja kerrostamalla rakentaisin niistä mielenkiintoisen pinnan.

Kuva 33. Laserleikkuussa käytetty kaava sekä hahmotelma kerrostamisesta.

Leikatessa päädyin kuitenkin kahteen punaiseen sekä yhteen puna-valkoraaidalliseen kankaaseen. Taittaessa osista muodostuu sydämiä ja punainen väri tuntui näin sopivalta. Lopulliseen koruun valikoitui yhteensä 15 osaa, kolmessa eri koossa. Hain koruun kolmiulotteisuutta taivuttamalla osat pituus-suunnassa kahtia. Saadakseni ryhtiä koruun päätin ommella isoimmat ja myös paksuimmasta kankaasta leikatut osat reunoistaan kiinni toisiinsa. Tämä muodostaisi pohjan korulle.

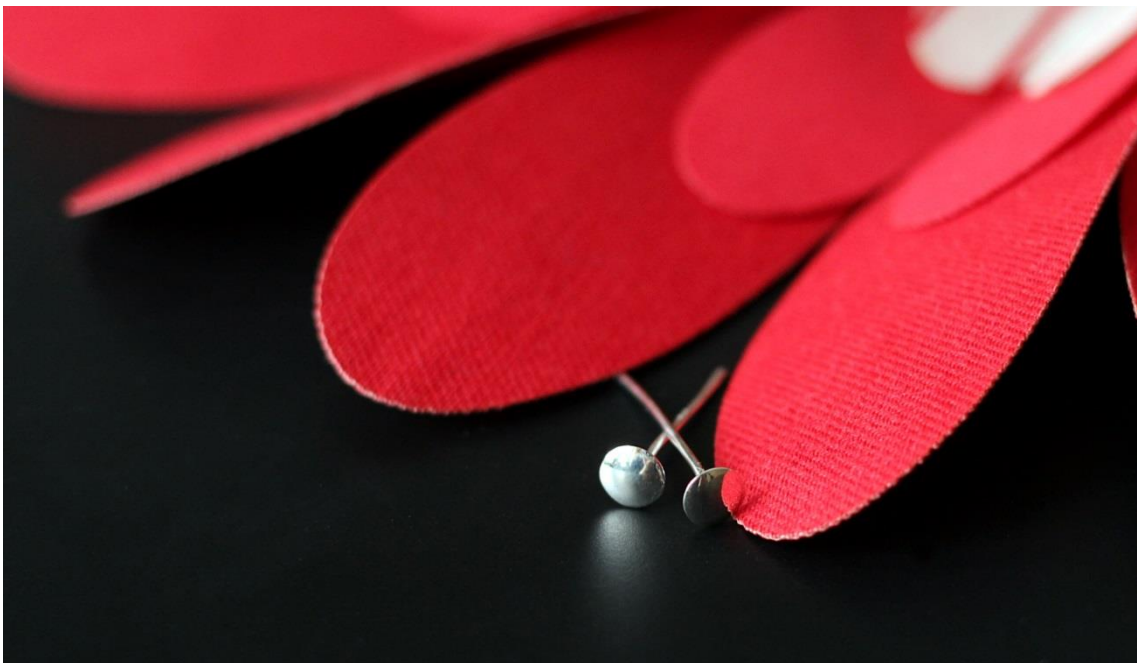
Kuva 34. Isoimpien osien ompelu kiinni toisiinsa.

Tämän pohjan päälle kiinnitin muut osat mutta vain toisesta päästä niin, että koru säilyisi ilmavana. Lopuksi vielä kiristin osat yläpäästä kiinni toisiinsa niin, että muodostuisi kokonainen puoliympyrä.

Kuva 35. Yksityiskohta Be my Valentine -korusta.

Halusin, että huomio kiinnittyisi näyttävään riipukseen, joten päätin kiinnittää sen yksinkertaiseen hopeaketjuun. Kiinnitysmekanisminä tein hopealangasta ja -levystä tapit ja riipuksen kahteen reunimmaiseen osaan reiät, joista pujotin tapit ja muotoilin lenkeiksi niin, että sain ketjun niihin kiinni. Tämä kiinnitysmekanismi jää piiloon päällimmäisten kangaskerrosten alle eikä näin ollen häiritse riipuksen etupuolella.

Kuva 36. Hopeasta ketjun kiinnitystä varten tehdyt tapit.

Kuva 37. Ketju kiinnittyy riipukseen tapeilla, jotka jäävät piiloon päällimmäisten kangaskerrostojen alle.

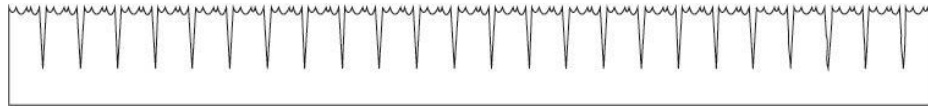
Paksun pohjakankaansa sekä rakenteensa ansiosta riipus tuntuu tukevalta ja kestävältä. Vaikka Be my Valentine -kaulakoru koostuu toisiinsa kiinnittyneistä, ylösalaisin olevista sydämistä, ne muistuttavat myös linnunsulkia. Tämä tuo koruun eksotiikkaa ja se muistuttaa jopa intiaanipäähinettä.

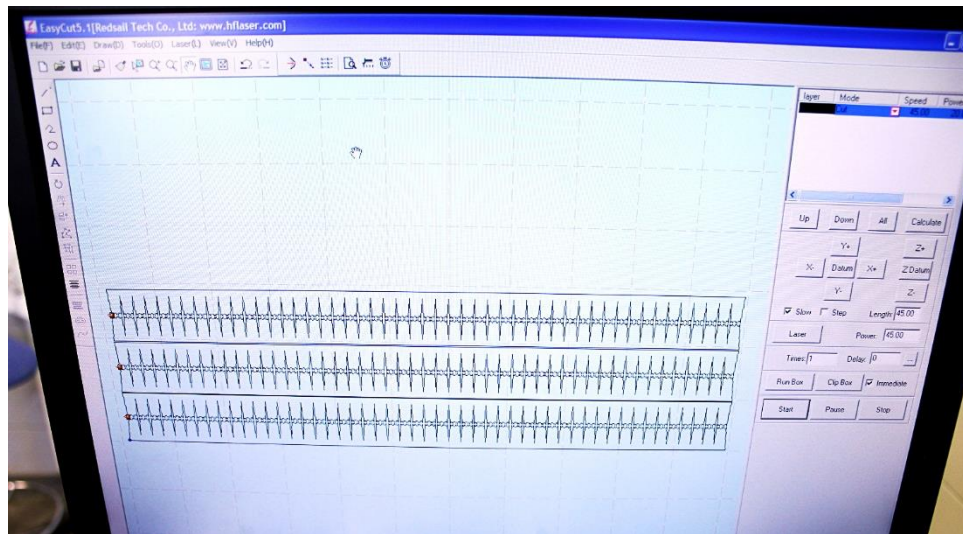
Kuva 38. Be my Valentine -kaulakoru valmiina.

5.3.4 Coral

Idea Coral-kaulakoruun tuli sattumalta, kun olin leikkaamassa kukka-aihiota laserilla. Olin Illustratorilla piirtänyt pitkän ”nauhan”, jonka toinen reuna oli rosainen. Tarkoitus oli tehdä neilikoita muistuttavia kangaskukkia rypyttämällä nauhaa (kts. kuva 14). Olin leikkaamassa monta samanlaista nauhaa ja olin asetellut ne leikkausohjelmaan niin, että rosoiset reunat olivat vastakkain ja niiden väliin jäi muutama millimetri.

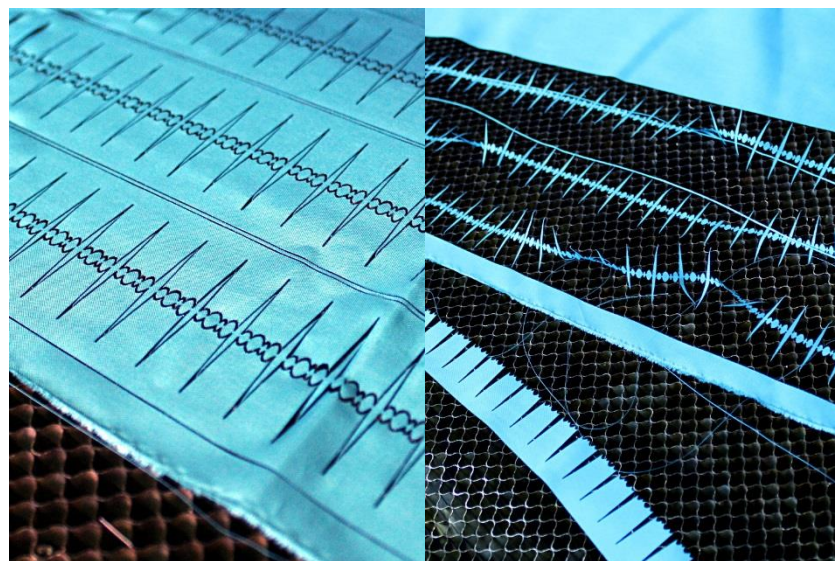

Kuva 39. Malli kukka-aihiosta.

Kuva 40. EasyCut laserleikkuu-ohjelmassa asettelin kukka-aihiomallit niin, että rosoiset reunat olivat vastakkain.

Tämä kukka-aihioiden väliin jäävä muoto olikin niin mielenkiintoinen, että päätin työstää siitä ihan oma korunsa.

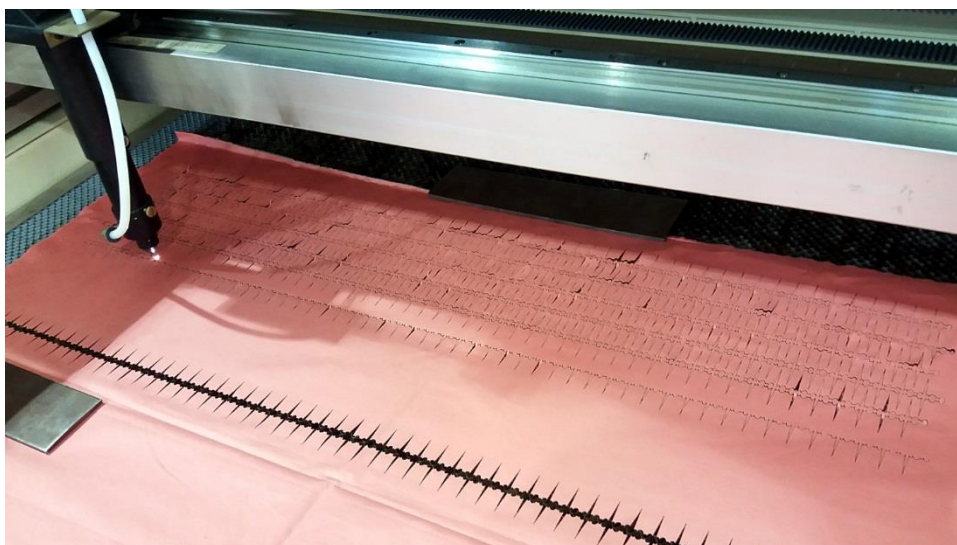

Kuva 41. Kukka-aihiota leikatessa niiden väliin syntyi mielenkiintoinen muoto.

Piirsin tälle oma kaavansa Illustratorissa ja palasin laserin ääreen leikkaamaan. Materiaaliksi valikoitui persikanvärinen ohut tekokuitukangas. Olin aiemmissa kokeiluissa huomannut, että kyseinen kangas soveltuu hyvin laserleikkuuseen, sillä sen reunat sulavat lasersäteestä niin, etteivät pääse purkaantumaan ja kangas on kestävä myös ohuina suikaleina. Se on myös erittäin kevyt ja halusin että korusta tulisi ilmava.

Kuva 42. Osa korunosien kaavasta.

Kuva 43. Laserleikkuu käynnissä.

Leikkasin 10 noin 63 cm pitkää suikaletta, jotka yhdessä lukon kanssa muodostaisivat kaulakorun. Pitkien piikkiensä avulla suikaleet eivät tarraudu kiinni toisiinsa vaan koru jää ilmavaksi.

Kuva 44. Kangassuikalenippu pysyy ilmavana suikaleiden pitkien piikkien avulla.

Piikkikäiseen koruun sopii mielestäni selkeämuotoinen hopealukko korun muuten niin monimutkaisen muodon vastapainoksi. Kangassuikaleiden kiinnitykseen sopi mielestäni parhaiten putki, jonka sisään ne saisi liimattua kiinni, ja päädyin tekemään koko lukon kahdesta hopeaputkesta. Sahasin putket hieman erimittaisiksi, leikkasin sopivankokoiset hopealevyt ja juotin ne molempien putkien päihin. Toiseen putkeen muotoilin levystä lenkin,

jonka juotin kiinni keskelle putkea, ja jonka alle sahasin aukon. Toiseen putkeen taas juotin langanpätkän, jonka muotoilin koukuksi. Näin kiinnityspotkista tuli samalla koko korun lukko.

Kuva 45. Lähikuva lukon takaosasta.

Tässä kaulakorussa lähestyin kolmiulotteisuutta ihan eri tekniikalla kuin kaikissa muissa tämän projektin koruissa. Niissä perusosana on ollut erimuotoisia paloja, joita muotoilemalla, taittelemalla ja yhdistämällä olen rakentanut kolmiulotteisia pintoja ja muotoja. Niissä kaikissa olen myös käyttänyt ompelua. Tässä korussa taas kolmiulotteisuus on tullut suikaleiden muodosta ja niiden yhdistämisestä sekä kevyen materiaalin ansiosta. On mielenkiintoista miten litteistä kangassuikaleista tulee kolmiulotteisia ihan vain siitä, että ne yhdistetään toisiinsa.

Korusta tuli niin kuin olin toivonutkin todella ilmava ja kevyt. Se tuo sekä muotonsa että värinsä ansiosta mieleen korallia ja sai näin nimeksi Coral. Kangassuikaleet tuntuvat kestävilta vaikka ovatkin melko ohuet. Nähtäväksi jää miten piikit säilyvät käytössä, taittuvatko ne ja jos taittuvat, niin haittaako se korun ulkonäköä? Kyse on kuitenkin herkstä juhla- tai arkikäyttöön suunnitellusta kaulakorusta, joten tämä ei ole mielestäni ongelma.

Kuva 46. Valmis Coral-kaulakoru.

5.4 Pinnalla-näyttely

Opinnäytetyöprosessin aikana huomasin Suomen käsityön museon näyttelykutsu Pinnalla-näyttelyyn. Pinnalla on jurytetty näyttely, johon etsittiin alle 30-vuotiaiden muotoilijoiden ja käsityöläisten uusia tuotteita. Näyttelykutsussa haettiin vahvalla käsityötaidolla tehtyjä, hyvin muotoiltuja tuotteita, joiden valmistuksessa on huomioitu ekologisuutta ja joissa eri materiaaleja ja käsityötekniikoita on yhdistetty ennakkoluulottomasti. Näyttelyssä saisi näkyä sekä perinteisiä suomalaisia käsityötekniikoita että nykyteknologiaa. Nimensä mukaisesti näyttelyyn haettiin teoksia, joiden pintaan on kiinnitetty huomiota koristelemalla, kaivertamalla, kirjomalla tai millä tahansa muulla tekniikalla. (Suomen käsityön museo 2015.)

Pinnalla on Suomen käsityön museon ja Tyyne-Kerttu Virkki -säätiön yhteistyönä toteutettu kiertävä näyttely. Se on esillä Suomen käsityön museossa Jyväskylässä 12.3–5.6.2016 sekä Helsingin CraftCornerissa 2–30.10.2016. Tämän jälkeen se kiertää vielä näyttelytiloissa eri puolilla Suomea vuosien 2016–2017 aikana. (Suomen käsityön museo 2015.)

Kun luin näyttelykutsun, tuntui kuin se olisi kirjoitettu juuri tätä opinnäytetyötä silmällä pitäen ja päätin heti hakea mukaan. Siinä vaiheessa minulla oli Sparkle-kaulakorun prototyyppi sekä Colibri-kaulakoru valmiina, joten osallistuin niillä näyttelyhakuun. Joulukuussa 2015 sain vastauksen, että minut oli valittu 15 muun joukossa Pinnalla-näyttelyyn. Tämä tuntui hyvältä ja täydensi opinnäytetyöprosessia haluamallani tavalla, sillä alun perin

olin suunnitellut oman näyttelyn pitämistä osana opinnäytetyötä. Tämä olisi kuitenkin ollut liian iso projekti, joten pääsy mukaan ryhmänäyttelyyn oli juuri sitä mitä kaipasin.

6 TULOKSET

Kaikki valmiit teokset ovat kaulakoruja, vaikka sitä ei ollut määritelty etukäteen. Syy tähän on varmasti se, että kaulakoruissa on enemmän pintaa, ja näin kolmiulotteista pintaa ja muotoa on helpompi tutkia kaulakoruissa kuin esimerkiksi korva- tai rannekoruissa. Tässä luvussa tarkastellaan, kuinka hyvin taiteellisen prosessin aikana syntyneet tuotokset auttavat vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin.

6.1 Kolmiulotteisten pintojen ja muotojen luominen kierrätyskankaista

Yksi tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksistä on millä tekniikoilla kierrätyskankaista voi luoda kolmiulotteisia pintoja ja muotoja? Kankaille ominainen pehmeys ja joustavuus tuo tähän hieman haastetta. Käsittelemällä kankaat tekstiililakalla niihin saa kuitenkin hieman jäykkyyttä ja ryhtiä ja ne pysyvät paremmin muodossaan. Colibri- sekä Be my Valentine -kaulakoruista huomaa, kuinka lakattuja kankaita taittelemalla ja ompelemalla saa yllättävänkin kestäviä kolmiulotteisia muotoja aikaiseksi. Erityisesti Colibri-korussa, jossa on käytetty ohuita puuvillakankaita, tämä muodonmuutos on huomattava.

Hyväksi todettu tapa saada pehmeitä kankaita pysymään muodossaan on myös tukevan pohjakankaan käyttäminen. Sekä Sparkle- että Colibri-koruissa pohjakankaana käytettiin lakattua puuvillakangasta, joka leikattiin korun muotoon, ja johon muut korunosat kiinnitettiin ompelemalla. Tällä tavoin koruun saatiin tukeva pohjamuoto, jonka päälle oli helppo rakentaa ilmavampaa, kolmiulotteista pintaa. Myös Be my Valentine-kaulakorussa alimpana oleva kangas on muita hieman tukevampaa antaen näin ryhtiä riipukseen.

Kaikkia tämän prosessin koruja yhdistää toiston käyttäminen kolmiulotteisuutta rakentaessa. Colibri- ja Sparkle-korut rakentuvat monesta pienemmästä osasta kun taas Be my Valentine -korussa on käytetty vähemmän mutta isompia osia. Selvästi muista poikkeava on Coral-kaulakoru, jossa laserilla leikatut suikaleet menevät kaulan ympärille ja on kiinnitetty toisiinsa ainoastaan lukon kohdalla. Tässäkin korussa kolmiulotteisuus rakentuu kuitenkin saman muodon toistamisella. Kokeiluissa käytettyä rypytystä ei päätynt lopullisiin teoksiin, mutta se on myös oiva tapa saada kankaisiin kolmiulotteisuutta.

6.2 Kierrätyskankaiden soveltuvuus korumateriaaliksi

Toinen opinnäytetyön tutkimuskysymyksistä on miten kierrätyskankaita voi käyttää taidekorujen materiaalina. Opinnäytetyöprosessin aikana on todettu, että se onnistuu hyvin mutta siihen liittyy toki muutamia haasteita.

Kierrätysmateriaalien saatavuus on mahdotonta ennakoida eikä voi odottaa että juuri tietynlaatuinen ja -värinen kangas löytyy juuri silloin kun sille olisi tarvetta. Näin ollen kierrätyskankaista valmistettujen korujen suunnittelu on hyvin materiaalilähtöistä.

Toinen haaste on kankaan purkautuminen, mikä voi aiheuttaa ongelmia, ellei sitä halua käyttää tehosteena. Tässä työssä purkautumisen ehkäisemiseksi kankaat on lakattu ennen leikkaamista ja tietyissä koruissa purkautumista on ehkäisty oikeilla materiaalivalinnoilla, jolloin laserleikkuun avulla kankaan reunat on sulatettu niin, etteivät pääse purkautumaan. Kun kyse on käyttöön tulevasta korusta pitää olla erityisen tarkka siitä, että lakkaus onnistuu hyvin. Myös laserin leikkuuarvot tulee olla oikeat niin, että reunasta tulee tarpeeksi kestävä.

Kangas ei suinkaan näillä tekniikoilla ole yhtä kestävä korumateriaali kuin esimerkiksi metalli tai muovi, mutta varsinkin juhla- ja taidekoruihin, joita ei käytetä joka päivä, se soveltuu hyvin. Lakkaamattomista kankaista voi toki valmistaa koruja perinteisillä kangastekniikoilla, jolloin reunat huolitellaan ompelemalla tai ne käännetään piiloon. Tämä kuitenkin vaikuttaa vahvasti korun ulkonäköön ja tulee olla tietoinen valinta ja haluttu ominaisuus. Tämän työn koruihin on haettu keveyttä ja selkeitä linjoja sekä koruille ominaista herkkyyttä, mikä olisi vaikea toteuttaa ompelemalla huolitelluilla reunoilla.

6.3 Uniikeista taidekoruista sarjatuotantoon sopivia korumalleja

Kolmas tutkimuskysymys on miten uniikeista taidekoruista voi kehittää sarjatuotantoon sopivia korumalleja? Valmiita sarjatuotettuja koruja ei tämän prosessin aikana syntynyt mutta idea niistä kylläkin. Laserleikkuun avulla osien leikkaaminen on nopeaa ja näin ollen valmistusaika lyhenee huomattavasti verrattuna käsin leikattuihin osiin. Laserilla voi kerralla leikata isomman satsin korunosia ja edelleen työstää niitä myytäviksi koruiksi. Tämän prosessin aikana syntyneet korut ovat kuitenkin kookkaita ja sen takia työläitä tehdä ja myös vaikeampia käyttää. Koon pienentäminen parantaa käytettävyyttä ja samalla lyhentää valmistusaikaa ja näin ollen myös hintaa.

Colibri-kaulakorun lukko-osa sopisi sellaisenaan esimerkiksi riipukseksi. Siitä saisi helposti muokattua myös korvakoruiksi sopivan mallin. Pienentämällä Be my Valentine -riipuksen kokoa ja vähentämällä osia viidestä kolmeen, siitä saisi myyvämmän ja nopeammin valmistettavan korun. Sparklekorusta voisi kehittää muutamista kolmioista koostuvat korvakorut ja Coral-korun valmistusaika lyhenisi huomattavasti valmiilla lukon-osilla.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin aikana valmistui neljä kaulakorua, joiden valmistuksessa hyödynsin laserleikkuuta. Valmiiden tuotosten lisäksi sain oivalluksia pienempien kokeilujen avulla ja ideoita tuleviin teoksiin tuli runsaasti. Tavoite valmistaa 4–7 taidekorua eri tekniikoita käyttäen toteutui. Myös suunnitelma näyttelyn pitämisestä toteutui yllättävällä tavalla kun

kaksi prosessin aikana syntyneistä koruista pääsivät mukaan Suomen käsi-työn museon ja Tyyne-Kerttu Virkki-säätiön järjestämään Pinnalla-yhteisnäyttelyyn. Sain myös vastauksen kaikkiin tutkimuskysymyksiin, joskin viimeisen kysymyksen; miten uniikeista taidekoruista voi kehittää sarjatuotantoon sopivia korumalleja, käsittely jäi hieman pintapuoliseksi. Muuttuneen elämäntilanteen myötä tämä kysymys ei ollut enää kovin ajankohtainen yritystoimintani ajatellen, joten päätin jättää sen vähemmälle huomiolle.

Opinnäytetyöprosessin avulla sain mahdollisuuden suunnitella ja valmistaa taiteellisempia uniikkikoruja, mistä olen haaveillut pitkään. Se ei ole ollut mahdollista yritystoiminnassani, jossa pitää koko ajan tarkkailla valmistusaikoja ja tuotteiden kaupallisuutta. Korutaide kuitenkin kiinnostaa minua ja toivon, että minulla tulevaisuudessa on aikaa keskittyä myös uniikkien taidekorujen valmistukseen. Toivon myös, että näkyvyys Pinnalla-näyttelyssä avaa uusia ovia ja yhteistyömahdollisuuksia. Olen jäämässä äitiyslomalle, joten kiertävä näyttely, jota ei itse tarvitse olla hoitamassa ja joka kuitenkin tavoittaa ison kävijämäärän on paras mahdollinen tähän elämäntilanteeseen. Harmittaa, ettei minulla ollut näyttelyhaun aikana vielä muita tämän prosessin koruja valmiina, sillä ne olisivat sopineet näyttelyyn hyvin.

Oli kiinnostavaa tutustua suomalaisen korun historiaan paremmin sekä lukea korutaiteen synnystä ja eri ilmenemismuodoista. Tutustumalla muiden koruntekijöiden töihin sain lisää inspiraatiota myös omaan tekemiseeni. Perehtyessäni luovan prosessin piirteisiin tunnistin itseäni ja omia työskentelytapojani. Myös tämän opinnäytetyön aikana syntyneiden korujen suunnittelu ja valmistus seurasi luovalle prosessille ominaisia vaiheita. Varsinkin Sparkle ja Colibri -kaulakoruja tehdessä pääsin syvään flow-tilaan, jolloin työskentely sujui kuin itsestään. Huomasin seuraavia Sparkle -malleja tehdessä, että ensimmäinen ja flown vallassa tehty versio onnistui ehdottomasti parhaiten ja sen työstäminen oli tuntunut vaivattomalta kun seuraavat taas vaativat jo enemmän kärsivällisyyttä.

Vuoden mittaisen prosessin aikana syntyneet teokset ovat mielestäni onnistuneita ja korusuunnitteluni on niiden ansiosta kehittynyt. Perehtyminen laserleikkuuseen on tuonut minulle kokonaan uuden työkalun, jota voin hyödyntää sekä sarjatuotettujen korujen että uniikkikorujen valmistuksessa. Valmistuttuani koulusta minulla ei kuitenkaan tule olemaan laserleikkuria käytettävissäni mutta tämän prosessin avulla ymmärrän paremmin miten sitä voi hyödyntää, ja pystyn näin ollen tilaamaan leikkuupalveluita niitä tarjoavilta yrityksiltä. Toteuttamatta jäi vielä monta prosessin aikana syntyneitä ideoita, joten niistä on hyvä jatkaa. Kenties voisin vielä joskus pitää näyttelyn kaikista tämän prosessin aikana valmistuneista sekä vielä ideata-solla olevista koruista.

LÄHTEET

- Aav, M. 2012. Korutaide – nuori ilmiö suomessa. Teoksessa Amberg, A., Fagerström, R. & Tillander-Godenhilm, U. Koru Suomessa. Helsinki: Designmuseo, 194–246.
- Fagerström, R. 2012. Korut arvoaseman heijastajina. Teoksessa Aav, M., Amberg, A. & Tillander-Godenhilm, U. Koru Suomessa. Helsinki: Designmuseo, 22–54.
- Fagerström, R. 2012. Perinteisestä kultasepäntyöstä korutaiteilijoihin. Teoksessa Aav, M., Amberg, A. & Tillander-Godenhilm, U. Koru Suomessa. Helsinki: Designmuseo, 94–192.
- Felt flowers. 2011. Miles of sunshine -blogi. Julkaistu 3.5.2011. Viitattu 14.1.2016. <http://milesofsunshine.blogspot.fi/2011/05/felt-flowers.html>
- Holm, M. 2012. ”Se on sitä mitä se on”. Korutaiteilijoiden käsityksiä korutaiteesta. Jyväskylän yliopisto. Taidekasvatus / Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma. Pro gradu -tutkielma.
- Ikonen, P. 2004. Arjen trilogia. Korutaide taiteen tekemisen ja kokemisen välineenä. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.
- Janna Syvänoja. N.d.. Works. Jewellery. What a lovely smell. Viitattu 25.1.2016. <http://www.jannasyvanoja.com/>
- Kickstarter. N.d. Sublime Experiment: Outward Expression of Inner Beauty. Viitattu 18.2.2016.
- Kit and caboodle. 2011. Contemporary jewellery network. Anu Peippo. Julkaistu 7.10.2011. Viitattu 25.1.2016. <http://kitandcaboodle.ning.com/photo/necklace-2010-11?context=user>
- Kiviaho, C. 2012. Kalevala Koru Jewelry: Stories From the Past and Present. Viitattu 22.1.2016. <https://www15.uta.fi/FAST/FIN/IDENT/ck-kalev.html>
- Konstrundan. 2015. Konstrundanbloggen. Dagens konstnär – Päivän taiteilija: Inka Maarika Kangasniemi. Julkaistu 2.7.2015. Viitattu 25.1.2016. <https://konstrundanbloggen.wordpress.com/2015/07/02/dagens-konstnar-paivan-taiteilija-inka-maarika-kangasniemi/>
- Korutaideyhdistys. 2010. Mitä korutaide on? Videojulkaisu. Viitattu 21.1.2016. <https://www.youtube.com/watch?v=KS5h-GVQzvE>
- Lukkarinen, L. 2008. Kierrätysmateriaalin käyttö nykytekstiilitaiteessa. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.
- Marina Callis. N.d. Lookbook. Viitattu 18.2.2016. <http://www.marinacallis.com.ar/lookbook.php>

Mirja Marsch. 2013. Esittely/statement. Viitattu 16.2.2016. <http://www.mirjamarsch.com/7>

Mtv. 2012. Uutiset. Kotimaa. Kaatopaikoille mätetään kymmeniä miljoonia kiloja vaatejätettä. Viitattu 19.2.2016. <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/kaatopaikoille-matetaan-kymmenia-miljoonia-kiloja-vaatejatteta/1874114>

Myyntikokoelma. N.d. Taiteilijat. Marsch Mirja. Viitattu 18.2.2016. http://www.myyntikokoelma.fi/public/go.php?action=works&filter=artist_id%3D17981

Ornamo. N.d. Pandikow, Wiebke. Viitattu 25.1.2016. <http://www.finnishdesigners.fi/portfolio/wiebke.pandikow>

Pinterest. Alexandra Lindqvist. Inspiration. Viitattu 19.2.2016. <https://fi.pinterest.com/alexandra8414/inspiration/>

Poola Kataryna. 2014. Shop. Siemenkota earrings – plum. Viitattu 18.2.2016. <http://www.poolakataryna.fi/product/117/siemenkota-earrings--plum>

Saimaan ammattikorkeakoulu. Korutaiteen alan verkkogalleria. Viitattu 22.1.2016. http://www.saimia.fi/kulttuuri_galleria/galleria.php?galleria=korut

Soini, A. n.d. Uniikkikorut. Viitattu 25.1.2016. <http://www.annaleenasoini.fi/uniikkikorut.php?k=80>

Sophie's fashion. 2010. Sonja Hahn-Ekberg. Julkaistu 15.6.2010. Viitattu 19.2.2016. <http://sophiesfashion.blogg.se/2010/june/sonja-hahn-ekberg.html>

Suomen käsityön museo. 2015. Pinnalla. Näyttelykutsu nuorille muotoilijoille ja käsityöläisille. Viitattu 20.1.2016. http://www.craftmuseum.fi/tiedotteet/15_pinnalla.htm

Sydsvenskan. 2008. Familj. Minnesord. Sonja Hahn Ekberg: Halssmyckena blev hennes signum. Viitattu 19.2.2016. <http://www.sydsvenskan.se/familj/minnesord/sonja-hahn-ekberg-halssmyckena-blev-hennes-signum/>

Tillander-Godenhjelm, U. 2012. Suomalaisen korun historiaa. Teoksessa Aav, M., Amberg, A. & Fagerström, R. Koru Suomessa. Helsinki: Designmuseum, 10–20.

Yong Joo Kim. 2015. Facebook-sivu. Taustakuva. Viitattu 18.2.2016. <https://www.facebook.com/yonjeaux>